

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petra Karásková

Příprava adolescentů na výběr povolání

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marie Farková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Petra Karásková

Preparation of adolescents for an occupational choice

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Marie Farková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 31. ledna 2015

Petra Karásková

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Marii Farkové za její vstřícnost, ochotu a cenné rady při vedení mé práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou rozhodování studentů posledního ročníku středních škol, jakou další dráhu si po skončení studia zvolit, zda profesní či studijní. Definuje období adolescence a zabývá se faktory, které adolescenta v tomto období ovlivňují. V praktické části pak na základně provedeného šetření práce zkoumá připravenost a schopnost studentů rozhodnout se, jakou další životní dráhu zvolit.

Klíčová slova

Adolescence, kariérové poradenství, klima třídy, motivace, rodina, škola, vlastní identita, volba povolání.

Annotation

The bachelor thesis deals with a decision of high school students from the senior year, what career path to choose after the graduation, whether professional or study. It defines the period of adolescence and deals with the factors that can influence to an adolescent in this period. In the practical part the thesis explores, based on the result of the investigation, the readiness and ability of the students to make a decision which career to choose.

Key words

Adolescence, career guidance, career choice, classroom climate, family, motivation, own identity, school.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZRALOST STUDENTŮ PŘI ROZHODNUTÍ O BUDOUCÍM POVOLÁNÍ	11
1.1 Období adolescence	12
1.2 Vývojové úkoly v období adolescence	13
1.3 Volba povolání.....	15
2 PODPORA A VLIV RODINY	17
2.1 Vztah rodičů a školy	18
2.2 Rodiče	19
3 ŠKOLA A JEJÍ VLIV NA STUDENTA	21
3.1 Vnitřní prostředí a funkce školy	22
3.2 Mravní výchova	24
3.3 Poradci školy.....	25
4 VLIV UČITELE	27
4.1 Komunikace	27
4.2 Autorita učitele	29
5 PRAKTICKÁ ČÁST	32
5.1 Cíle šetření	32
5.2 Hypotézy	33
5.3 Metoda terénního šetření	33
5.4 Organizace a průběh sběru dat.....	34
5.5 Popis šetřeného vzorku osob.....	35
5.6 Analýza dat šetření.....	35
5.7 Shrnutí poznatků, diskuse	47
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM ZKRATEK	55
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

PŘÍLOHY	I
Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Datová matice	IV

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá obdobím adolescence, ve kterém mladý jedinec řeší důležitý mezník svého života. Konkrétně se práce zaměřuje na čas, kdy se studenti posledního ročníku středních škol připravují na zkoušku maturitní či závěrečnou zkoušku ukončující odbornou školu, jejímž ukončením získá absolvent výuční list. Ve stejném čase pak každý řeší otázku, jakým směrem se bude vyvíjet jeho životní dráha. Řeší tedy, zda pokračovat ve studiu na vyšší odborné škole, či vysoké škole, nebo zda svou studijní dráhu ukončí a bude si hledat zaměstnání.

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda mladí lidé již mají svou vlastní představu, jaký další krok po střední škole uskutečnit, a zda jsou schopni se sami rozhodnout, co dál. Práce se také zabývá otázkou vlivu okolí na studenta a mírou tohoto vlivu na samotné rozhodnutí.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část tvoří teoretické souvislosti a druhá praktická část obsahuje výzkum. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol, které na sebe plynule navazují. První kapitola se zabývá obecně obdobím adolescence. Vymezuje toto období časově a poukazuje na některé faktory a vlivy, které adolescenta ovlivňují. Druhá kapitola se věnuje rodičům adolescentů, kteří mají nezastupitelné postavení ve vztahu rodič a dítě, ale také ve vztahu rodič a škola. Třetí kapitola se pak zastavuje nad problematikou školy, která má neopomenutelný podíl na výchově a rozvoji každého jedince. Poslední, čtvrtá kapitola je zaměřena na učitele, který může mít na studenta výrazný vliv ať už v kladném nebo záporném slova smyslu.

Praktická část bakalářské práce se zabývá šetřením, jak jsou studenti na konci střední školy připraveni řešit otázku jejich další životní dráhy a do jaké míry se nechávají ovlivnit svým okolím. Pro účely tohoto šetření autorka zvolila dotazníkové šetření.

V dnešní době je na řadu pracovních pozic vyžadováno absolvování vysoké školy a pro mladé lidi se tak často stává prioritou dosáhnout terciálního vzdělání. Touto problematikou přechodu absolventů středních škol do terciálního vzdělávání se zabývá

řada výzkumů, které zjišťují mimo jiné i zájem studentů o vyšší odborné školy a vysoké školy. V rámci trendu celoživotního vzdělávání má dnes možnost studovat každý. Znamená to, že i člověk, který se nerozhodne pokračovat ve studiu hned po střední škole, nemá tímto rozhodnutím možnost dále studovat definitivně uzavřenou. V průběhu života, pokud si to jeho situace vyžádá, má možnost se zapojit do studijního procesu a zvýšit si tak své kvalifikace.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ZRALOST STUDENTŮ PŘI ROZHODNUTÍ O BUDOUCÍM POVOLÁNÍ

Studenty, kteří se nacházejí na konci své studijní dráhy na střední škole, čeká maturitní zkouška, dnes lidově označována také jako “zkouška dospělosti“, která završí toto působení na střední škole. V období posledního ročníku středoškolského studia ale studenta nečeká jen příprava na tuto zkoušku, každý takový jedinec stojí zároveň před velmi důležitou a zásadní otázkou, kam se dále vydat po ukončení středoškolské docházky. Musí se rozhodnout, zda zvolí další studium na některé vyšší odborné škole či vysoké škole, nebo zda studiem střední školy bude jeho studijní dráha prozatím ukončena a bude si hledat zaměstnání. Nestačí jen říci například: „Půjdu dále studovat...“. Toto rozhodnutí s sebou nese spousty dalších otázek, které je nutné řešit. Student si musí zvolit správný obor, který by jej zajímal a který mu je blízký. Toto rozhodnutí je pravděpodobně nejzásadnější v samotné volbě, kam se vydat po střední škole. Následuje řada úkolů vyplývajících z tohoto rozhodnutí. Je třeba vyhledat školu, která se zvoleným oborem zabývá a která by studentovi celkově vyhovovala. Následně si musí zjistit podmínky pro přijetí ke studiu a zajistit si materiály potřebné pro přípravu na případné přijímací řízení.

Ani rozhodnutí ukončit studium a vyhledat si zaměstnání není jednoduchou záležitostí. I tato volba s sebou nese řadu povinností a zkoušek. Většinou nestačí jen přihlásit se na úřad práce a očekávat, že ten za nás vyřeší problém s hledáním zaměstnání. Pro získání pracovní pozice, která by skutečně odpovídala potřebám jedince, je třeba, aby se člověk sám zapojil a zjišťoval si vhodné příležitosti na trhu práce. Avšak ani při nalezení pracovního místa, které se zdá být to pravé, není zcela vyhráno. Přijetí do pracovního poměru obvykle předchází vstupní pohovor, případně jiný test prověřující schopnosti očekávané pro danou pracovní pozici, který je třeba zvládnout. A samozřejmě cílem každého pak bude dobře zapůsobit ve zkušební době a získat pak trvalejší zaměstnání.

At' si jedinec zvolí studijní, nebo pracovní variantu, je třeba své rozhodnutí zvážit, pečlivě si promyslet své možnosti a zamyslet se nad tím, co by dotyčného člověka skutečně bavilo a na co by stačily jeho síly. Příprava na tuto novou etapu svého života představuje spolu s nadcházející maturitní zkouškou pro adolescenta velkou zátěž. Samotné období adolescence, ve kterém se jedinec nachází, je označováno, jak uvádí Farková, jako období hlubokých a zásadních změn. Dochází k rozvoji individuální identity, k smyslovému, rozumovému a tělesnému rozvoji. Tak jako pubertální období souvisí s obvyklým ukončením školní docházky, souvisí období adolescence s ukončením profesní přípravy.¹

1.1 Období adolescence

Macek ve své knize uvádí, že „*termín adolescence je odvozen z latinského slova adolescere (dorůstat, dospívat, mohutnět). Jako termín, označující určité období života člověka, bylo toto slovo použito poprvé v 15. století*“². Období adolescence se řadí do druhého desetiletí života, a ačkoli se jednotlivé názory na přesné časové rozmezí tohoto období liší, můžeme říci, že jeho trvání je přibližně od 15 (16) do 20 (22) let. Vacínová uvádí, že se jedná o vývojové mezníky, kdy je dosaženo pohlavní zralosti, popřípadě ukončení povinné školní docházky a dosažení dospělosti.³

V období adolescence se dospívající jedinec emocionálně osvobozuje od závislosti na rodičích, snaží se vymanit ze svého podřízeného postavení v rodině, kde mu rodiče určují, co má dělat, co je důležité a on poslouchá. Často tak bývá vůči svým rodičům a dospělým vůbec velmi kritický. Srovnává své, v jeho očích nechápavé, rodiče s jinými rodiči, kteří by se určitě zachovali lépe, tolik by ho neomezovali a měli by pro něj větší pochopení. Jak uvádí Farková, tímto chováním dospívající jedinec dává najevo právě potřebu kontroly a vedení.⁴ Neznamená to, že by došlo v rodině u jedince k přetrhání vazeb a citových pout, rodina stále zůstává jeho místem důvěry, prostředím, kde má dospívající základní emoční jistotu. To je důležité pro jeho další psychosociální vývoj.

¹ FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada), s. 34. ISBN 978-80-247-2480-5

² MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 9. ISBN 80-717-8747-7

³ VACÍNOVÁ, Marie, Dobromila TRPÍŠOVSKÁ a Marie FARKOVÁ. *Psychologie*. Vyd. 2., rozš. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 99. ISBN 978-80-7452-008-2

⁴ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008, s. 186. ISBN 978-808-6723-648

Šimíčková-Čížková uvádí, že rodiče, kteří nechají své dospívající dítě být sám sebou, nechají ho zodpovídat si za jeho chování a zároveň se zajímají o jeho rozhodnutí a jeho následky, tím podněcují růst jeho autonomie a nezávislosti.⁵ Emancipace od rodiny je jedním z nejdůležitějších úkolů dospívání. Vacínová uvádí, že dospívající jedinec, který se odpoutává od vztahů uvnitř rodiny, si tyto vztahy nahrazuje navazováním vztahů se svými vrstevníky. Přibývajících jistota ve vztazích s vrstevníky pak může dospívajícímu kompenzovat ubývajících jistotu z opouštění rodiny. Samotné vytváření diferencovaných vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví je také jedním z významných úkolů dospívání.⁶

V tomto období dochází také k ukončení tělesného růstu a k plnému rozvoji pohlavních znaků. Adolescent věnuje velkou pozornost nejen svému zevnějšku, ale i sobě samému. Jak uvádí Macek, dochází ke změnám v sebehodnocení a sebereflexi a díky tomu je pak dospívající schopen přijímat nové sociální role. „*Přijímání nových rolí je vnitřně propojeno se subjektivní percepcí a hodnocením interpersonální situace*“⁷. To znamená jak hodnocení a reflexe sebe sama v dané situaci, tak hodnocení a reflexe druhých.

Na konci období adolescence dochází k ukončení vzdělávání, k získávání základní profesní kvalifikace a k případné další přípravě na povolání v podobě dalšího vzdělávání.

1.2 Vývojové úkoly v období adolescence

S obdobím adolescence je spjato mnoho významných vývojových úkolů. Základní teorií v této oblasti je koncept psychického vývoje R.J. Havighursta (viz níže), který zahrnuje jak potřeby a očekávání společnosti, tak vlastní potřeby a očekávání jedince. Mezi hlavní vývojové úkoly patří vytvořit si pocit vlastní identity, přijmout společnost, její normy a ztotožnit se s jejími morálními principy, vymanit se ze závislosti na rodičích a vytvářet vztahy se svými vrstevníky.

⁵ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměň. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 113. ISBN 80-244-0629-2

⁶ VACÍNOVÁ, Marie, Dobromila TRPIŠOVSKÁ a Marie FARKOVÁ. *Psychologie*. Vyd. 2., rozš. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 36. ISBN 978-80-7452-008-2

⁷ MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 23. ISBN 80-717-8747-7

Vlastní identita se vytváří již od dětství a postupně dochází k jejímu revidování v oblasti uvědomování reality a vlastního postavení ve společnosti. Podle Šimíčkové-Čížkové jde o subjektivní pocit vnímání svých dovedností, schopností a způsobu myšlení. Pocit vlastní identity neovlivňuje pouze sociální prostředí, ve kterém se člověk nachází, při vytváření vlastní identity každého ovlivňují i vrozené vzorce chování, nazývané genotyp.⁸ Proto na tutéž situaci či prostředí může reagovat každý člověk rozdílně, každý ji může jinak vnímat a jinak také interpretovat.

„Havighurstovy vývojové úkoly zpracovala řada autorů, Macek uvádí modifikovanou verzi:

- *Přijetí vlastního těla, fyzických změn, včetně pohlavní zralosti a pohlavní role.*
- *Kognitivní komplexita, flexibilita a abstraktní myšlení – schopnost aplikovat intelektový potenciál v běžné každodenní zkušenosti.*
- *Uplatnění emocionálního a kognitivního potenciálu ve vrstevnických vztazích, schopnost a dovednost vytvářet a udržovat vztahy s vrstevníky obojího pohlaví.*
- *Změna vztahů k dospělým (rodičům a dalším autoritám) – autonomie, popř. vzájemný respekt a kooperace nahrazuje emocionální závislost.*
- *Získání představy o ekonomické nezávislosti a směřování k určitým jistotám, které s ní souvisejí – k volbě povolání, k získání základní profesní kvalifikace, k ujasnění představ o budoucí profesi.*
- *Získání zkušeností v erotickém vztahu, příprava pro partnerský a rodinný život.*
- *Rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností zaměřených ke komunitě a společnosti - tj. získání kompetence pro sociálně zodpovědné chování.*
- *Představa o budoucích prioritách v dospělosti – důležitých osobních cílech a stylu života.*
- *Ujasnění hierarchie hodnot, reflexe a stabilizace vlastního vztahu ke světu a k životu (světový názor)“⁹.*

⁸ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 112. ISBN 80-244-0629-2

⁹ MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 17. ISBN 80-717-8747-7

1.3 Volba povolání

Jak uvádí Pedagogický slovník, volba povolání je pojem, který zahrnuje především rozhodovací procesy ohledně volby dalšího studia, profesní přípravy na povolání nebo konkrétního povolání. Tyto rozhodovací procesy jsou součástí celkového vývoje osobnosti.¹⁰

Volba povolání u jedince není jednorázovým rozhodnutím, nýbrž jde o dlouhodobý proces, který se v průběhu let vyvíjí různými směry. Již od dětství si ve svých fantaziích dítě představuje, čím by chtělo být. Vžívá se do své role budoucího povolání a často je přesvědčeno o realizaci svého rozhodnutí. Jak uvádí Hlad'o, je určení doby, kdy dochází u žáka k rozhodování a zvažování budoucího vzdělávání a volby povolání, problematické. Jako stěžejní část volby dalšího vzdělávání a volby povolání uvádí období v průběhu od předpubertálního období až do věku přibližně dvaceti let.¹¹

Hlad'o ve své studii uvádí názor studentů, že rozhodování o dalším vzdělávání či profesní dráze je na úrovni střední školy téměř úplně v kompetenci studenta. Rodiče v tomto případě mohou hrát roli poradce, a to pouze v tom případě, že student není zcela rozhodnut pro další volbu. Skutečnost, že studenti staví své rozhodování o další studentské či profesní dráze výhradně do své kompetence, je způsobena také tím, že dospívající jedinec mívá již představu o prioritách, o svých cílech a o životním stylu. Jeho postavení v rodině se mění, dochází k emancipaci, což má za následek projevení vlastních názorů a postojů. Stejně tak postoj rodičů k žákům středních odborných škol a středních odborných učilišť se ve větší míře (88%) přiklání k tomu, že volba dalšího vzdělávání či profesní dráhy je záležitost žáků, kteří si také nesou velkou část zodpovědnosti sami. Menší část rodičů (12%) se pak domnívá, že by měli ovlivňovat, nebo spíše ovlivňovat rozhodování žáků o další volbě.¹²

¹⁰ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 274. ISBN 80-7117-8772-8

¹¹ PETR HLAĐO, Petra Drahoňovská. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů.: Analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření*. [online]. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Praha, 2012 [cit. 2014-08-25], s. 6. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-70>

¹² Tamtéž, s. 10

Při volbě povolání dochází k vzájemnému vlivu dvou stran. Na jedné stojí samotný jedinec, který má tendenci zvolit si to, co by ho nejvíce uspokojovalo v rámci jeho možností a schopností, a na straně druhé je tlak společnosti, která se snaží získat nejlepší pracovníky pro plnění jednotlivých společenských úkolů. Podle Farkové lze v tomto ohledu rozlišit tři typy:¹³

- První skupinu tvoří ti studenti, kteří nechají volbu své dráhy na rodičích, případně na jiných dospělých osobách a následují jejich přání nebo se nechají ovlivnit jinými vnějšími faktory a na vlastní zájem neberou zřetel.
- Druhou skupinu zastupují dospívající, kteří mají určitou představu a přání, které je ale spíše obecné, než aby poukazovalo na konkrétní povolání. K volbě pak přispěje tlak vnějšího okolí nebo dojde k volbě později. Převažuje zde tedy rovnováha obou stran.
- Třetí skupinu tvoří ti, kteří jsou zcela rozhodnuti o svých osobních plánech a jdou si za tím, co chtějí. Tito lidé mají své cíle často dlouho předem promyšlené, zpravidla jsou cílevědomí, rozhodní a mají velké seberealizační schopnosti.

¹³ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008, s. 189. ISBN 978-808-6723-648

2 PODPORA A VLIV RODINY

Rodina je podle Matouška biologicky významná pro udržení lidstva. Zároveň je také v každé lidské společnosti její základní jednotkou. Pro dítě je rodina prvním modelem společnosti, kterou pozná, která utváří jeho osobní vývoj a vztahy k ostatním lidem. Rodina předurčuje osobní vývoj jedince, orientuje ho na určité hodnoty a tím člověku předává to nejpodstatnější - sociální dovednosti, bez nichž se pak v dospělosti neobejde. V tomto ohledu mluvíme o socializační funkci rodiny.¹⁴

Třebaže si to dospívající jedinec v adolescentním období nemusí uvědomovat, rodina pro něj hodně znamená. Představuje základní emoční jistotu, místo, kam se může vrátit, kde má své bezpečí. Jak uvádí Farková, v rámci emancipace od rodiny dochází ke ztrátě dosavadních jistot. Tato ztráta vyvolává řadu mechanismů, jimiž se dospívající jedinec vnitřně brání. Adolescent vidí své rodiče v negativním světle, zveličuje rozdíly v jejich chování, názorech, hodnotách a zájmech oproti jiným dospělým, které zná. Neznamená to ale, že jde vždy u každého o stejný průběh. Ten může být někdy pozvolný a jindy naopak prudký s nenadálými výbuchy.¹⁵

Rodiče přesto nemění své morální postoje a zachovávají hodnoty rodiny. Mění spíše způsob svého vnějšího chování. V období, kdy dospívající jedinec zvažuje své další možnosti, jsou rodiče vhodnými rádci, kteří bývají k dispozici pro diskusi na právě aktuální téma volby dalšího studia či povolání. Mohou svého potomka vhodně nasměrovat a pomoci mu v případě, že si dospívající neví rady. Jak uvádí Matoušek, v dnešní době je nejcennějším vkladem rodičů do nové generace právě vzdělání. Nikoli majetek a společenská privilegia, jak tomu bylo dříve.¹⁶

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 9. ISBN 80-864-2919-9

¹⁵ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008, s. 186. ISBN 978-808-6723-648

¹⁶ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, s. 39. ISBN 978-807-3678-258

2.1 Vztah rodičů a školy

Povinná školní docházka se výrazně promítá do vztahu školy a rodiny. Postoj rodičů ke školním výsledkům podle Matouška ovlivňuje rodinnou atmosféru. Jak již bylo řečeno, je vzdělání nejcennějším vkladem do budoucnosti dětí, a proto také řada rodičů sleduje školní výsledky svých potomků a všemi možnými prostředky se snaží, aby byly tyto výsledky co nejlepší.¹⁷

Učitelé často získávají informace o rodičích “z druhé ruky“, přesto jsou chápány jako součást problému. Podle Prokopa příznivý vztah mezi rodiči a školou podmiňují čtyři základní role tzv. “dobrého rodiče“:

- Rodič zná školu, ví, jak škola funguje a zná její ideologii výchovy.
- Zajímá se o vzdělávání svého dítěte a je schopný poskytnout potřebnou motivaci.
- Z ideálu “dobrého rodiče“ nesmí příliš vybočovat.
- Zvládá udělat na učitele patřičný dojem.¹⁸

Prokop dále uvádí, že takový dobrý rodič by měl projevovat úctu ke kvalifikaci a vědomostem učitele, a zároveň by u učitele měl umět vzbudit dojem, že má zájem o školu, byť to může být na základě přetvářky. Takový rodič může pak na základě komunikace s učitelem získat více potřebných informací o svém dítěti. To mu pak umožňuje mít lepší přehled o případných nedostatcích svého dítěte, jemuž pak může být více nápomocen ke zlepšení jeho prospěchu. Všechna snaha o spolupráci by však neměla vycházet jen od rodičů, také učitelé by se měli o oboustrannou spolupráci snažit. Měli by rodičům poskytovat rady a určitou podporu. Ve spolupráci s učitelem může rodič svému dítěti, které je na rozmezí rozhodování, co po škole dále, ukázat reálné možnosti a poskytnout rady, které mohou vést u dospívajícího jedince k jeho konečnému rozhodnutí.¹⁹

¹⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 70. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-864-2919-9

¹⁸ PROKOP, Jiří. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita, 2001, s. 50. ISBN 80-708-3579-6

¹⁹ Tamtéž, s. 51

2.2 Rodiče

Rodina, jak uvádí Pedagogický slovník je společenská instituce, která plní několik funkcí. Jsou to funkce socializační, ekonomické, reprodukční a další. Podobně jako škola plní i významnou funkci výchovnou. V dnešní době zahrnuje pojem rodina více typů, nemusí se jednat pouze o nejbližší příbuzné, tedy rodinu vlastní a úplnou, zahrnující rodiče a děti (takový model nazýváme nukleární rodinou), ale zahrnuje i rodinu neúplnou, nevlastní, či náhradní. V podstatě se jedná o soužití sociální skupiny nebo společenství, které žije ve vlastním prostoru, uspokojuje potřeby svých členů a poskytuje dětem péči a základní jistoty.²⁰

Rodinou se zabývá celá řada autorů, kteří se shodují v tom, že rodina, byť jde o malý subsystém společnosti, má nezastupitelnou socializační úlohu. Například Buriánek uvádí, že společnost vyjadřuje svůj zájem na jejím hladkém fungování mimo jiné tím, že se základní vztahy institucionalizují. Rodinnému životu tak společnost předepisuje určitá pravidla chování a tím vykonává i určitý tlak na jednotlivé členy. Tato pravidla se netýkají jen manželství jako hlavního institucionálního základu rodiny, ale existují i pro tzv. nesezdaná manželství. Jako regulace fungují i zákonné normy, které se týkají rodiny, práv dítěte, atd.²¹

Jak uvádí například Fontana, dítě může být rodiči negativně ovlivňováno i v rámci školního chování. Dítě může být doma vystaveno velké zátěži v případě, že jsou jeho rodiče nebo jen jeden z nich, příliš panovační, citově nevyrovnaní, nebo v případě, kdy rodič trpí například chronickou depresí, atd. Problémy s chováním pak mohou souviset s vyčerpáním či s nedostatkem motivace. Takový jedinec se pak nedokáže soustředit na školní povinnosti a činnosti.²²

U adolescenta je volba povolání jedním z důležitých a náročných úkolů. U mladého člověka v této době ještě nemusí být zcela ukončen vývoj identity a nezávislosti.

²⁰ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 202. ISBN 80-717-8772-8

²¹ BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie: pro střední školy a vyšší odborné školy*. Vyd. 2. Praha: Fortuna, 2001, s. 102. ISBN 80-716-8754-5

²² FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Překlad Karel Balcar. Praha: Portál, 2003, s. 39. ISBN 80-717-8626-8

Nemusí mít ještě zcela vyhraněnou představu o budoucím povolání. Při volbě dalšího studia či povolání se tak často dostává do střetu zájem rodičů a dospívajícího jedince. Ten se, pokud nemá své rozhodnutí usazené a jasné, řídí přáním a radami rodičů a následuje jejich volbu, nebo má nějaké představy, které jsou ale nejasné, a jeho volba je tak i částečně pod tlakem okolí. Dále existuje skupina dospívajících, kteří mají již jasnou představu o svých životních cílech, takže volba povolání je z nich zřejmá. Takoví jedinci mají silné seberealizační tendence.²³

²³ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, s. 117. ISBN 80-244-0629-2

3 ŠKOLA A JEJÍ VLIV NA STUDENTA

Období adolescence, na které se zaměřuje tato práce, je obdobím, kdy studenti dokončují své studium na střední škole, případně středním odborném učilišti. Střední školy poskytují vzdělávání, které je zaměřeno jednak na přípravu na studium na vysoké škole, jednak, v případě středních odborných škol, přímo na přípravu k volbě povolání. Zakončení studia střední školy je podmíněno složením maturitní zkoušky. Strukturu středních škol pak doplňují střední odborná učiliště, která připravují studenty na dělnická povolání. Zakončení takového studia je podmíněno složením zkoušky, po jejímž složení pak student obdrží výuční list. Pro studenty, kteří chtějí získat maturitu, je k dispozici tzv. nástavbové studium, které organizují některé střední odborné školy či střední odborná učiliště.²⁴

Škola, společně s rodinou, představuje nejdůležitější společenskou instituci, která se podílí na výchově a rozvoji lidského jedince. Například dle Gillernové je škola označení pro instituci, která se aktivně zabývá rozvíjením, výchovou a vzděláním dětí a mladých lidí a jejich přípravou na budoucí povolání. Plní úkoly ve vztahu k jednotlivci i ke společnosti a její fungování je podporováno legislativními normami (např. povinná školní docházka).²⁵ Jejím základním úkolem je pomocí vhodně zvolených metod předávat poznatky a dovednosti, kromě toho se podílí na socializaci a rozvoji osobnosti jedince.

Střelec ve své studii poukazuje na dokument „Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání“, který je v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílou knihou) a Zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání aplikován jako jeden z nových systémů kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od tří do devatenácti let. Střelec dále uvádí několik pasáží týkající se školy jako instituce poskytující základní vzdělání, která má následující cíle:

²⁴ KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002, s. 77. ISBN 80-704-8043-2

²⁵ GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ. *Sociální dovednosti ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, s. 9. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-729

- „umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení,
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů,
- vést žáky k všestranné a účinné komunikaci,
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých,
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svobodné a zodpovědné osobnosti, naplňovali své povinnosti a uplatňovali svá práva,
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, vnímavost a citlivé vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě,
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit své fyzické duševní a sociální zdraví,
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi,
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci“²⁶.

3.1 Vnitřní prostředí a funkce školy

Dle Pedagogického slovníku je škola společenskou institucí, která poskytuje žákům daných věkových skupin vzdělání. Toto vzdělání je organizováno podle určitých vzdělávacích programů, které se přizpůsobují změnám společenských potřeb. Ve školách dochází k socializaci žáků, k rozvíjení jejich osobnosti a k přípravě na osobní, pracovní a občanský život.²⁷

Škola, stejně jako rodina, církev, armáda a jiné subsystemy, má své specifické funkce. Z různých pohledů můžeme jednotlivé funkce dále členit. Touto problematikou se zabývá řada autorů. Například Prokop uvádí, že z pohledu výchovy lze funkce školy rozdělit na dvě funkce. Jednou z funkcí, jak již bylo mimo jiné výše definováno, je

²⁶ STŘELEČ, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 11-12 ISBN 80-210-3687-7

²⁷ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 238. ISBN 80-717-8772-8

příprava na osobní a profesní život člověka, druhou funkcí školy je příprava na společenské plnění funkcí ve společnosti.²⁸

Škola je po rodině druhým nejvýznamnějším socializačním činitelem a institucí, která u dospívajícího jedince ovlivňuje osobnost, vztahy i běžnou každodenní zkušenost. Vnitřní prostředí školy je tvořeno všemi, kteří ke škole patří. Klima školy utvářejí nejen žáci, učitelé a vedoucí pracovníci, ale i školní poradci, administrativní zaměstnanci, školníci a další pomocný personál. Ti všichni rovněž prostředí školy ovlivňují. Kvalita školy se pak odráží od jejího klimatu. Pokud je ve škole příznivé prostředí, má to pozitivní vliv na výuku, učení, žáky a všechny další zaměstnance školy. V takovém prostředí mohou fungovat zdravé vztahy mezi učiteli, vedením školy a žáky a je možné soustředit se na dosahování cílů a rozvoje žáků.²⁹

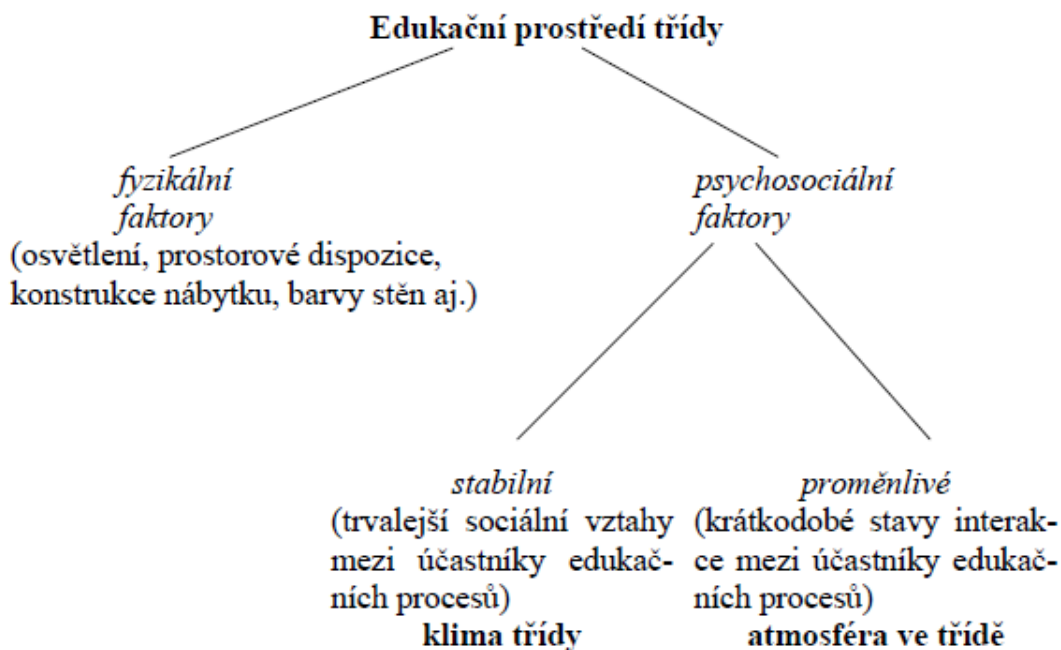
Klima, které panuje na dané škole, pak ovlivňuje klima školní třídy. Jako klima školní třídy můžeme označit jev, který trvá i několik let a zahrnuje žáky, třídního učitele i učitele vyučující v dané třídě. Jedná se tedy o malou skupinu osob, které se navzájem znají, komunikují spolu, vzájemně se ovlivňují a spojují je společné cíle. Průcha uvádí klima třídy jako součást edukačního (učebního) prostředí třídy. Edukační prostředí třídy pak tvoří komplex fyzikálních a psychosociálních faktorů. Průcha názorně uvádí schéma, které vystihuje celkovou koncepci – viz obrázek níže.

Určité klima třídy může pak mít příznivý vliv na výkonnost žáků a učitelů, může zjednodušovat učební procesy a výsledky, zatímco jiné klima může pak působit nepříznivě.

²⁸ PROKOP, Jiří. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita, 2001, s. 61. ISBN 80-708-3579-6

²⁹ MAREŠ, Jiří. *Psychosociální klima školy: Diagnostika sociálního klimatu školy*. Editor Stanislav Ježek. Brno: [Masarykova univerzita], 2003, s. 38. ISBN 80-866-3313-6. Dostupné z: <http://www.klima.pedagogika.cz/skola/sborniky.html>

Obrázek 1: Edukační prostředí třídy

Zdroj: PRŮCHA, Jan, online, cit. 2014-09-29³⁰

3.2 Mravní výchova

V pedagogické teorii je mravní výchova považována za jednu ze základních obsahových složek výchovy. Podle Fialové, jde o složitý proces, do něhož vstupuje množství vlivů, situací a činitelů, a který se prolíná do veškerého výchovného působení v dobrém i špatném slova smyslu. Jedná se o celoživotní proces, kde jeho základy se pokládají v dětství a dospívání. Ve vyšších věkových kategoriích se uskutečňuje většinou jako sebevýchova, situační zkušenost, případně převýchova. Jak dále Fialová uvádí, „*cílem mravní výchovy je autonomní, vnitřně integrovaná, svobodná a zodpovědná osobnost, která uvědoměle mravně jedná na základě svého vnitřního přesvědčení a v souladu se společensky přijatými mravními normami (za účasti svědomí jako vnitřního regulátora jednání a chování)*“³¹.

³⁰ PRŮCHA, Jan. *Sociální klima ve třídách českých škol: porovnání nálezů z empirických šetření*. In: *Studia paedagogica* [online]. 2002. s. 66. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/375>

³¹ FIALOVÁ, Hana. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 59. ISBN 80-210-3687-7

Podle Kohouta bývá výchova v odborné literatuře často definována „jako záměrné, cílevědomé a všestranné působení za účelem utváření tělesných či duševních vlastností jedince, zpravidla v souladu se zaměřením a tradicemi dané společnosti“³². Tato definice zahrnuje široké oblasti působení rodiny, školy, vzdělávacích zařízení, firemní výchovu, sebevýchovu a veškerou záměrnou kultivaci člověka. Kohout dále poukazuje na důležitost slova záměrné, protože na člověka působí i řada vlivů nezáměrného působení, jako jsou například média, prostředí, ve kterém člověk pohybuje, atd.

V pedagogické komunikaci se mezi pedagogem a dítětem uplatňují určité metody mravní výchovy, které se dají chápat jako specifické postupy či strategie. V adolescenci je jako výchovný úkol rozvoj uvědomělého jednání jedince na základě přesvědčení – autonomní morálka – sebevýchova. Hlavní výchovné prostředky, které se uplatňují v tomto období, jsou indirektivní (nepřímé) metody, kde se na člověka působí zprostředkovaně, nenásilně. Prioritou je získat studenta pro spolupráci a zaangažovat ho pro určité chování tak, aby následně jednal ze své vlastní vůle, ochotně a dobrovolně. Důležitý je režim, pochopená a přijatá pravidla, vzory, sebereflexe a sebevýchova.³³

3.3 Poradci školy

Kariérové poradenství představuje podle Hlad'a institucionalizovaný systém poradenských služeb. Cílem těchto služeb je pomoci jednotlivci při rozhodování o jeho kariérové dráze, a to v jakékoli fázi jeho života.³⁴ Kariérové poradenství zahrnuje jak individuální, tak skupinové poradenství, které je zaměřeno na volbu vzdělávací či profesní dráhy. Zahrnuje poradenství v oblasti volby prvního zaměstnání, změny zaměstnání, nebo návratu do pracovního procesu.

Do kariérového poradenství se řadí i aktivity realizované ve školách, které mají za úkol pomoci žákům nejen ujasnit si své kariérní cíle, ale také porozumět světu práce. Tato služba má svá specifika. Působení školských poradenských zařízení vymezuje zákon

³² KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002, s. 21. ISBN 80-704-8043-2

³³ FIALOVÁ, Hana. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střepec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 68. ISBN 80-210-3687-7

³⁴ HLADŮ, Petr. *Profesní orientace adolescentů: Poznatky z teorií a výzkumů*. Vyd. 1. Brno: Konvoj, 2012, s. 49. Monografie (Konvoj), sv. 4. ISBN 978-807-3021-641

č.561/2004 Sb.,³⁵ kde §116 tohoto zákona stanovuje soubor činností, které má toto zařízení vykonávat nejen pro děti, žáky, studenty a jejich zákonné zástupce, ale také pro školy a školská zařízení.

Vyhláška č. 72/2005Sb.,³⁶ pak v §3 definuje dva typy školských poradenských zařízení:

- Pedagogicko-psychologické poradny poskytují služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství. Posouzením intelektových a osobnostních předpokladů pomáhají studentům a rodičům při volbě vhodného studijního oboru, nebo zaměstnání. Poskytují informace o školách a další služby. Činnost těchto zařízení se uskutečňuje ambulantně přímo v místě pracoviště poradny a návštěvami zaměstnanců poradny ve školách a školských zařízeních. Pro školy jsou pedagogicko-psychologické porady jedním z hlavních partnerů při zabezpečování kariérového poradenství.
- Speciálně pedagogická centra poskytují své služby žákům se zdravotním postižením a žákům se zdravotním znevýhodněním integrovaným ve školách. Úzce spolupracují s pedagogicko-psychologickými poradnami, a stejně jako ony, i centra uskutečňují svou činnost ambulantně na pracovišti daného centra a návštěvami pracovníky ve školách, v rodinách či v zařízeních pečující o tyto žáky.

³⁵ Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, 190. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

³⁶ Vyhláška č. 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, 20. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-72-2005-sb-1>

4 VLIV UČITELE

Subjektivní vnímání žáka učitelem může mít různé projevy. Jak uvádí Pelikán, „*jedním z nejzávažnějších důsledků subjektivity v percepci žáka je vznik tzv. preferenčních postojů učitelů k žákům*“³⁷. Preferenčním postojem učitele k žákovi je myšlena převládající zaměřenost učitele na určité žáky ve třídě. Tito žáci se pak stávají předmětem zvýšeného zájmu učitele, ať v kladném či záporném slova smyslu. Často pak dochází k jejich nadhodnocování či podhodnocování, což má následně i vliv na studentovy výkony, školní povinnosti, vztah k sobě samému, učiteli i škole a koneckonců i na postavení studenta ve vztazích školní třídy. V důsledku toho dochází i k ovlivnění žákovy sebereflexe a sebepojetí. Pokud je žák delší dobu podhodnocován, může dojít k závěru, že nemá u dotyčného učitele a tím i ve škole šanci, trpí úzkostmi a obavami při testech nebo zkoušení, a to pak následně negativně ovlivňuje jeho výkon. Může se stát, že takový student ztratí motivaci ke studiu, začne být lhostejný nejen vůči učiteli, ale i ke škole, kterou navštěvuje. Opakem jsou pak studenti, kteří jsou učitelem delší dobu nadhodnocováni. Ti pak uvěří svým schopnostem a mohou naopak nabýt dojmu, že jim vše projde a bude jim tolerováno i to, že nejsou na výuku dostatečně připraveni. V tomto případě se nenaučí sami čelit nesnázím. Dle Pelikána „*důsledky jistých deformací v pedagogické interakci, způsobené chybami v percepci žáka, se tedy promítají do celého dalšího vývoje každého jedince i za rámec školní docházky!*“³⁸

4.1 Komunikace

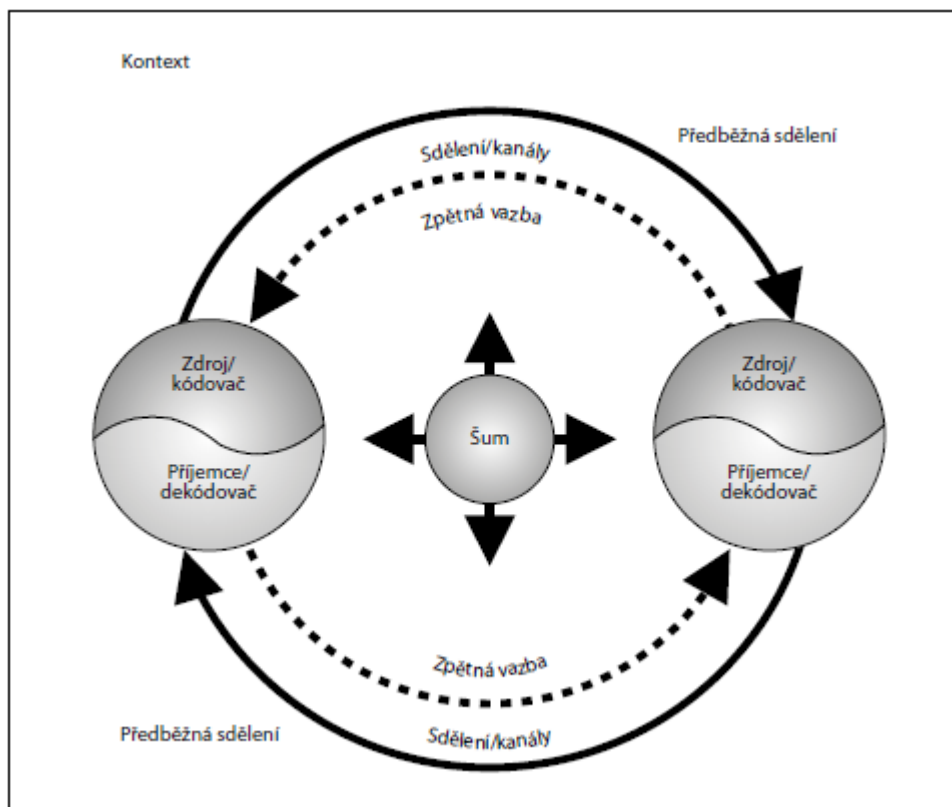
Úspěch učitele a efektivita jeho práce závisí podstatnou měrou na komunikaci. Sociální komunikace, jak uvádí Němec, patří k významným projevům vzájemného dorozumívání a sociální interakce, vzájemného ovlivňování, působení a rozvoje osobnosti či výchovy. Obsahy sdělení nejsou zaměřeny pouze na výměnu informací, kde učitel vykládá co nejvíce odborných poznatků získaných studiem daného oboru, pozornost bychom měli věnovat také jejich sociálnímu obsahu, který může například dekodovat hodnoty, postoje k sobě, k předmětu či k druhému, přesvědčení, nálady, apod. Vzájemnou

³⁷ PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Vyd. 1. Ostrava: Amosium servis, 1995, s. 114. ISBN 80-854-9827-8

³⁸ Tamtéž, s. 117 -118

sociální komunikací pak vyjadřujeme i míru našeho zájmu o druhé, o spolupráci na jedné straně, a disociaci (vytváření konfliktních situací) na druhé straně.³⁹

Obrázek 2: Základní model komunikace

Zdroj: DEVITO In: GILLERNOVÁ, 2012⁴⁰

Při každé komunikaci může docházet k nedorozumění, šumům, což může vést k nepochopení a úroveň vyučování se tak sníží, především z pohledu kvality vyučování. Kohout uvádí zásady, které by měl učitel a žák dodržovat, aby míra nedorozumění byla co možná nejnižší:

Zásady učitele při sdělování:

- mluvit klidně a vyrovnaně, ale ne monotónně
- používání výrazů, které posluchači znají, a v případě užití nového výrazu, jej následně objasnit
- jednoznačné vyjadřování

³⁹ NĚMEC, Jiří. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Stěelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 18-19. ISBN 80-210-3687-7

⁴⁰ DEVITO, Joseph A. In: GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ. *Sociální dovednosti ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, s. 11. ISBN 978-802-4734-729

- správná intonace (klást správně přízvuky)
- frázování
- práce s hlasem, tedy tam, kde je třeba hlas zvýšit, nebo naopak snížit
- používání pomlk, které vyvolávají pocit očekávání
- mluvit k věci a výstižně.
- mluvit přiměřeně rychle
- kombinování slovního a názorného vyjadřování
- zaujímat ke sdělovanému vždy své vlastní stanovisko
- na závěr si ověřit pochopení probraného tématu

Zásady studentů při naslouchání:

- projevování zájmu o výklad
- aktivně se zapojovat, tedy ptát se na věci, které případně nejsou při výkladu zcela jasné
- psát si poznámky
- na závěr si ověřit pochopení vyloženého tématu⁴¹

4.2 Autorita učitele

Autorita učitele vzniká postupně. Právě učitel tvoří podmínky pro partnerské chování, které je optimálním vztahem učitele a žáka, určuje cíle a obsahy učení a odpovídá za volbu adekvátních metod. Například Svobodová uvádí, že optimální je nahradit učitelovu autoritu kvalitním nedirektivním partnerským vztahem učitele a žáka, který napomůže studentovi k jeho osamostatnění.⁴² Dále pak Svobodová uvádí, že podstata partnerství učitele a žáka spočívá v následujících rysech:

- *Pozitivní přístup k výchově* - spočívá v pozitivním myšlení, tzn. k žákovi přistupovat s důvěrou v jeho schopnosti a možnosti.
- *Individualizace* – každý žák je jiný, každý je v něčem dobrý. Je třeba individuální přístup, nesrovnávat neustále s ostatními, ale uplatňovat vedení a hodnocení individuálně.

⁴¹ KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002, s. 64. ISBN 80-704-8043-2

⁴² SVOBODOVÁ, Jarmila. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 88. ISBN 80-210-3687-7

- *Vlídna (laskavá) náročnost* – učitel, jakožto garant dodržování určitých pravidel, klade na žáka nároky. Učitel by měl to, co dělá, činit s určitou citlivostí a připraveností. Neznamená to, že by měl žákovi ustupovat nebo mu něco promíjet, ale měl by se snažit o spolupráci žáka, který to tak má také cítit. Student by měl vnímat učitelův zájem a neměl by pociťovat mstu, výsměch či trest ze strany učitele.
- *Podporování sociálních dovedností* – vést studenty tak, aby byli schopni přirozeně promluvit, bez užívání vulgárních výrazů, bez zbytečných parazitních slov, jako například: jakoby, jako, prostě, atd. Aby byli schopni svůj názor formulovat srozumitelně, ale také aby uměli pozdravit, požádat o něco či odmítnout, omluvit se a ctít pravidla diskuse.
- *Variabilita* – spočívá v možnostech různých výsledků při užití různých postupů v různých situacích či předmětech. Jde o toleranci, ale také o aktivní zapojení, které plynou z nesourodosti školního kolektivu.
- *Svoboda* – nesmí být vykládána zkráceně (možnost dělat si pouze to, co chci). Může být uplatněna tam, kde učitel využívá nedirektivní přístup ke studentům za předpokladu, že učiteli je zachována řídicí role.
- *Kooperace* – součinnost, spolupráce bez vytváření napětí, soupeření či nevraživosti.
- *Hravost* – aktivní spoluúčast
- *Vlastní zkušenost, činnost a aktivita* – umožňuje vytvářet partnerský dialog mezi učitelem a žákem
- *Smysluplnost a srozumitelnost* – ve smyslu školní práce.
- *Integrace učiva a výuka v tematických celcích* – chápání souvislostí a návazností.⁴³

Jak uvádí Kohout, autorita učitele zpravidla odpovídá také tomu, jaký je jeho všeobecný kulturněpolitický rozhled, tj. zda jeho znalosti nezačínají a nekončí na hranici jeho aprobace.⁴⁴

⁴³ SVOBODOVÁ, Jarmila. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005, s. 89-90. ISBN 80-210-3687-7

⁴⁴ KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002, s. 59. ISBN 80-704-8043-2

Celá řada pedagogických teoretiků se pokoušela vytvořit typologii pedagoga. Zde uvedeme jednu, která je, jak uvádí Kohout, pravděpodobně nejvíce uplatňovaná v posledních desetiletích minulého století, a sice typologii Ch. Caselmana, který dělí pedagogy podle jejich zaměření na odborné znalosti na jedné straně a pedagogické schopnosti na straně druhé. Podle toho, jaká orientace převládá, rozlišuje dva typy učitelů:

- logotrop – učitel zaměřen především na svůj obor, obsah a problematiku daného předmětu. Toto staví před zájem o samotného žáka.
- paidotrop – zaměřen více na žáka, snaží se mu porozumět a pomoci.

Tyto dva základní typy pak dále člení na:

- filozoficky zaměřený logotrop – orientován na světový názor
- odborně vědecky zaměřený logotrop – orientován na vědecký obor
- individuálně psychologicky zaměřený paidotrop – podstatou jeho práce je pochopení žáka a jeho osobnosti
- všeobecně psychologicky zaměřený paidotrop – usiluje o utváření osobnosti žáků, zaměřuje se na řešení problémů mládeže obecně⁴⁵

⁴⁵ KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002, s. 62. ISBN 80-704-8043-2

5 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce se autorka zabývá problematikou volby studentů na konci středních škol, jakou dráhu si po ukončení studia zvolit. Výzkum je zaměřen na zjištění skutečnosti, jakým způsobem se ke studentům dostávají informace o dalších možnostech, kam po střední škole mohou dále směřovat.

Předchozí volba podobného charakteru, tedy volba střední školy, bývá často spojena s velkou podporou rodičů a základní školy. Velkou mírou přispívají i pedagogicko-psychologické poradny, které prostřednictvím školy oslovují žáky a nabízejí pomoc rodičům a žákům při volbě střední školy. Na základě souhlasu rodičů můžou provést šetření k zjištění vhodné profesní orientace žáka. Po zpracování výsledků tohoto šetření jsou pak rodiče vyzváni ke konzultaci, kde společně s žákem probírají jeho možnosti. To potom může žákům ulehčit rozhodování kam na střední školu.

Ukázalo se, že u oslovených studentů středních škol je rozhodování o další dráze spíše v kompetenci samotných studentů, kteří berou své rozhodování spíše do vlastních rukou a potřebné informace pro svůj záměr si z velké části shánějí sami. Této problematice se blíže věnují otázky dotazníku.

5.1 Cíle šetření

Ústřední problematikou bakalářské práce je zaměření na přípravu adolescentů na volbu dalšího vzdělávání, případně dalšího povolání. Cílem bakalářské práce pak je zjistit na základě vyplněných dotazníků od studentů, zda jsou na tuto volbu připraveni, do jaké míry nechají do rozhodování proniknout a zasahovat své blízké a do jaké míry jsou schopni se sami za sebe rozhodnout v této volbě.

Pro tuto práci byly stanoveny následující cíle:

- Zjistit, do jaké míry jsou studenti ochotni nechat zasahovat rodiče do volby jejich další dráhy po střední škole.

- Zjistit, zda jsou při rozhodování studenti ovlivňováni svými blízkými.
- Zjistit, jakým způsobem studenti získávají potřebné informace ohledně dalších možností po střední škole.

5.2 Hypotézy

V souladu s cíli pak byly stanoveny následující hypotézy:

- Studenti, kteří jsou na konci studia střední školy, vnímají volbu dalšího vzdělávání či povolání jako volbu, která je do značné míry pouze v jejich kompetenci.
- Studenti jsou při volbě dalšího studia či povolání ovlivňováni svými rodiči nebo blízkými.
- Informace, které studenti potřebují při hledání dalšího studia či povolání, jsou schopni si shánět sami.

5.3 Metoda terénního šetření

Pro bakalářskou práci byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu, kde pro získání potřebných informací bylo použito dotazníkového šetření. Dotazník byl sestaven autorkou práce tak, aby dostatečně vypovídal o připravenosti studentů na blížící se volbu, co dělat dále po střední škole. Autorka formulovala jednotlivé otázky tak, aby korespondovaly s cíli této práce a aby se z nich zároveň daly vyvodit závěry ohledně vyslovených hypotéz.

Pro tvorbu dotazníku autorka práce použila vlastní notebook, který je vybaven operačním systémem Windows 7 a ve kterém je nahrán licencovaný software Microsoft Office 2010. Samotný dotazník byl pak zpracován a uložen v Microsoft Word 2010. Jako součást práce se dotazník nachází v přílohách (Příloha A), kde je uvedeno celé jeho znění.

Dotazník obsahoval celkem 14 otázek, u kterých byla možnost zaškrtnout jednu z nabízených odpovědí. Respondenti neměli možnost doplnit otázku vlastním textem.

Na začátku se dotazník zabývá otázkou pohlaví, aby bylo zřejmé zastoupení mužů a žen v šetření. Následuje pak zjištění ohledně spokojenosti s výběrem stávající střední školy a zbylé dotazování je již orientované na problematiku nastávajícího rozhodování o dalším pokračování dráhy po střední škole. Výsledky tohoto šetření jsou zaznamenány v datové matici, která je jako součást práce uvedena v přílohách (Příloha B).

5.4 Organizace a průběh sběru dat

Dotazníkové šetření probíhalo v září 2014. V této době byli osloveni studenti třech různých středních škol:

- Střední škola managementu a služeb s.r.o. Schulhoffova 844, 149 00 Praha 4
- Střední průmyslová škola dopravní, a.s. Plzeňská 298/217, 150 00 Praha 5
- Střední průmyslová škola stavební Sokolovské náměstí 14, 460 31 Liberec 1

Studenti byli požádáni o anonymní vyplnění připraveného dotazníku. V uvedeném šetření byl zvolen jednak způsob osobního dotazování, kde byly dotazníky osobně předány, jednak způsob zprostředkovaného dotazování, kde byl dotazník zaslán e-mailem, a nebo byly dotazníky předány prostřednictvím osloveného studenta dalším studentům.

V případě šetření v liberecké střední škole byl dotazník poslán mailem na konkrétního studenta ve čtvrtém ročníku, který dotazníky vytiskl, rozdál svým spolužákům a následně je osobně předal zpět. Celkem bylo z liberecké střední školy vráceno 40 vyplněných dotazníků.

V případě pražské Střední školy managementu a služeb bylo předáno 30 dotazníků osobně jednomu studentovi čtvrtého ročníku, ten dotazníky rozdál spolužákům, kteří je následně vyplnili a odevzdali danému studentovi, který je osobně předal zpět. V tomto případě se vrátilo 14 vyplněných dotazníků.

V případě Střední průmyslové školy dopravní byl osloven učitel dané školy, který provádí výuku v posledním ročníku. Na základě ústní dohody s učitelem byl jako nejrychlejší způsob dodání dotazníků zvolen způsob zaslání učiteli jeho znění mailem. Oslovený učitel následně dotazník vytiskl v potřebném množství, rozdál studentům pro

vyplnění a následně je osobně předal zpět vyplněné. V tomto případě se vrátilo zpět 55 vyplněných dotazníků.

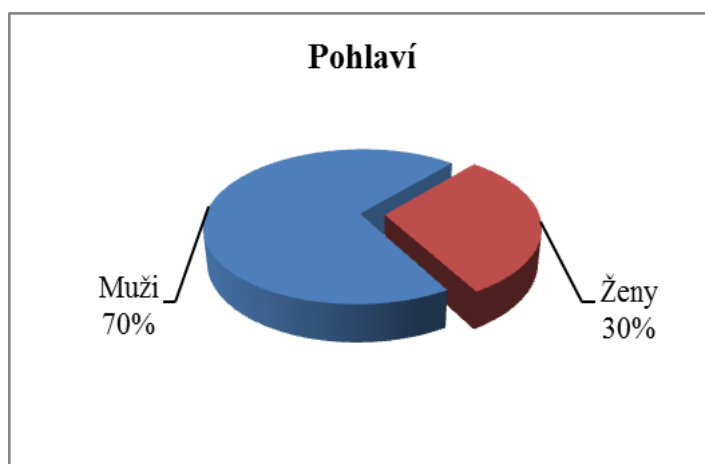
Pro výzkumnou část této práce bylo zpracováno celkem 109 dotazníků.

5.5 Popis šetřeného vzorku osob

Pro účely šetření byli osloveni studenti posledních ročníků zmíněných tří středních škol – viz výše uvedené, které čeká rozhodování, co dál po střední škole, zda pokračovat ve studiu, nebo se vydat na trh práce a zvolit si povolání. Každému byl předložen připravený dotazník, který vyplnil anonymně.

Do výběrového souboru výše uvedeného kvantitativního výzkumu bylo zahrnuto 109 respondentů, ve kterém se promítlo zastoupení žen i mužů. Z tohoto celkového počtu bylo zastoupeno 33 žen, což činí 30%, a 76 mužů, tedy 70%.

Graf 1: Podíl žen a mužů u oslovených respondentů

Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

5.6 Analýza dat šetření

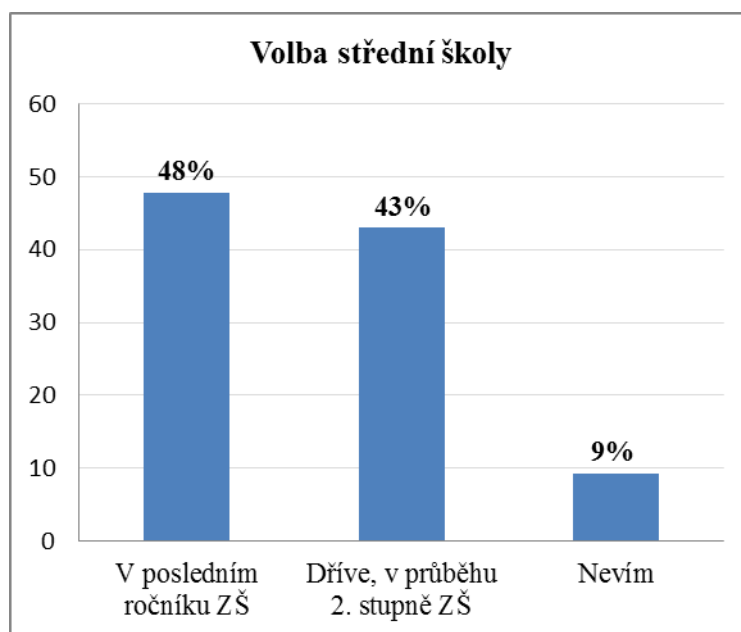
V této kapitole budou analyzována data, která byla získána na základě zmiňovaného dotazníkového šetření od studentů posledních ročníků střední školy. Budou analyzovány a vyhodnoceny jednotlivé body dotazníku.

Dotazníková otázka: Kdy u Vás došlo k otázce, jakou střední školu zvolit po základní škole?

Již volba střední školy, kterou řešil dnes již dospívající jedinec, byla pro každého z nich velmi důležitým mezníkem v jeho životě. Šetření ukázalo, že:

- Téměř polovina respondentů - 52 z dotázaných - řešila otázku volby střední školy až v posledním ročníku základní školy. Tento počet odpovídá 48% z celkového počtu.
- Druhá skupina dotázaných - konkrétně 47 - studentů se otázkou volby střední školy zabývala v průběhu druhého stupně základní školy. Zde se jedná o 43% z celkového počtu.
- Pouze 10 z oslovených studentů si již tento moment nevybavuje. Celkově se jedná o 9% z celkového počtu.

Graf 2: Volba střední školy

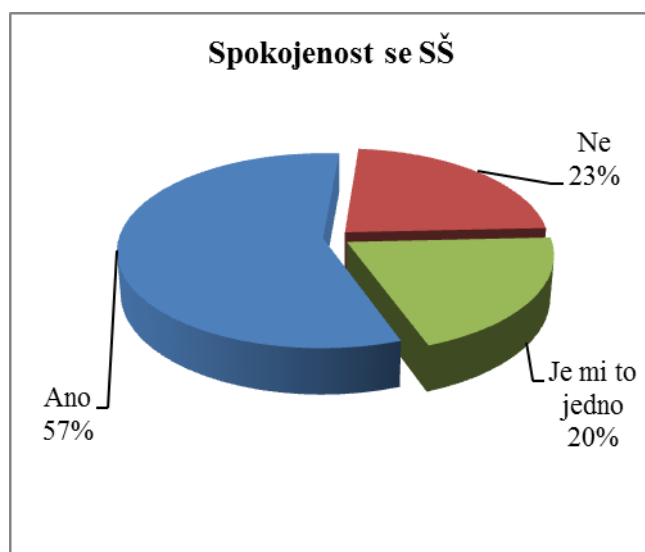
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Jste s výběrem své střední školy spokojen/a?

Tento bod šetření je po předchozí otázce jakýmsi zhodnocením výsledku jejich volby střední školy. Ze šetření vyplynulo následující:

- Přes polovinu dotázaných studentů (62 z nich) je se svým výběrem střední školy spokojeno. Jedná se o 57% z celkového počtu.
- 25 studentů, což činí 23%, pak spokojeno není. Samotný fakt, že ti, kteří vyjádřili nespokojenost se svou školou, v ní přesto setrvávají, naznačuje, že jejich nespokojenost nevzrostla do té míry, že by školu opustili.
- Zbýlých 22 studentů, tedy 20%, tuto otázku spokojenosti neřeší.

Graf 3: Spokojenost se SŠ

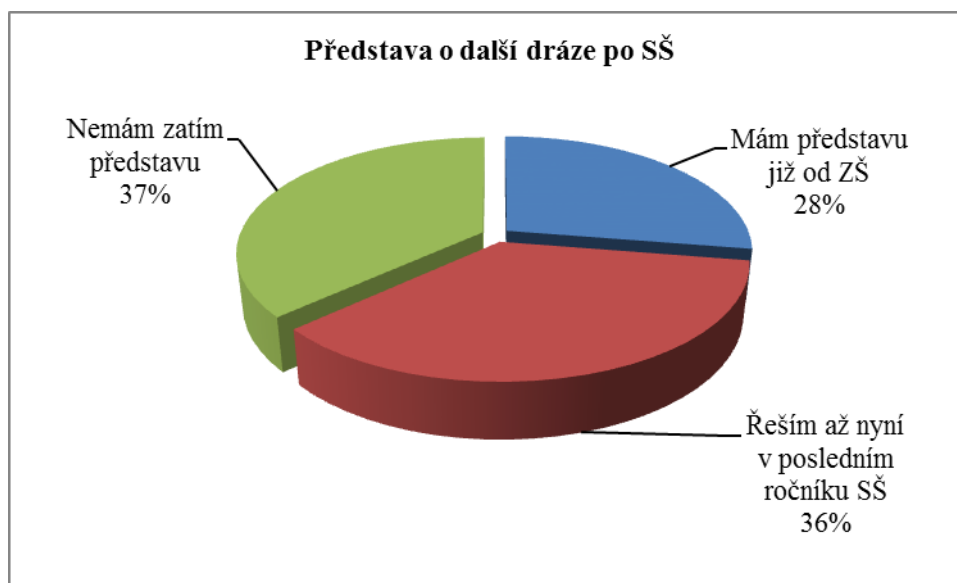
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Představa o volbě povolání, či dalšího vzdělávání.

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda se studenti na volbu další dráhy po střední škole již připravují, či této věci nechávají volný průběh. Šetření ukázalo následující:

- 30 z oslovených studentů, tj. 28%, má již od základní školy představu o své další dráze po střední škole.
- 39 z dotázaných tuto otázku řeší až nyní v čase posledního studijního ročníku. Tato skupina tvoří 36% z celkového počtu.
- 40 respondentů představu zatím nemá. Z celkového počtu oslovených studentů se jedná o 37%.

Graf 4: Představa o další dráze po SŠ

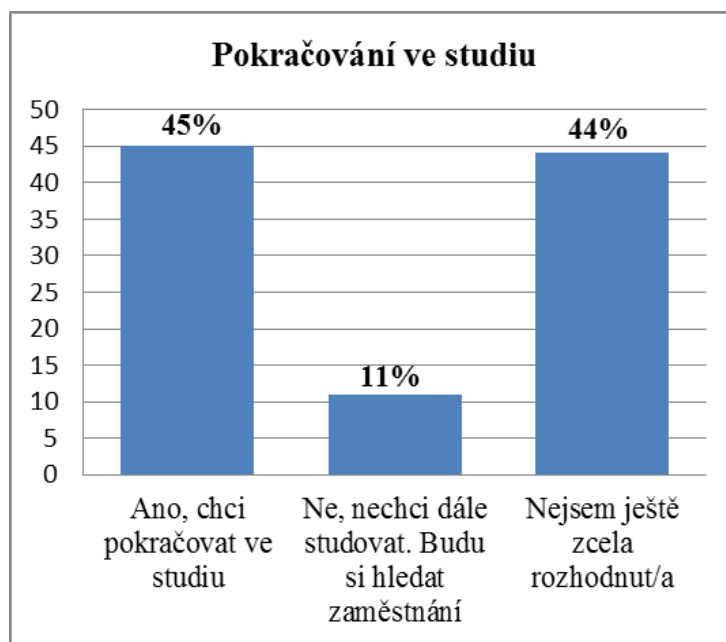
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Chystáte se po ukončení střední školy pokračovat ve studiu?

Z odpovědí na tuto otázku vyplynulo následující:

- 49 z dotázaných studentů, tj. 45% z celkového počtu, chce dále pokračovat ve studiu.
- Pouze 12 studentů již ve studiu pokračovat nechce a chystá se najít si zaměstnání. Tato skupina studentů tvoří 11% z celkového počtu.
- Téměř polovina z dotázaných, přesně 48 studentů, není ještě zcela rozhodnuta, zda pokračovat ve studiu, nebo si hledat zaměstnání. Z celkového počtu dotázaných se jedná o 44%.

Graf 5: Pokračování ve studiu

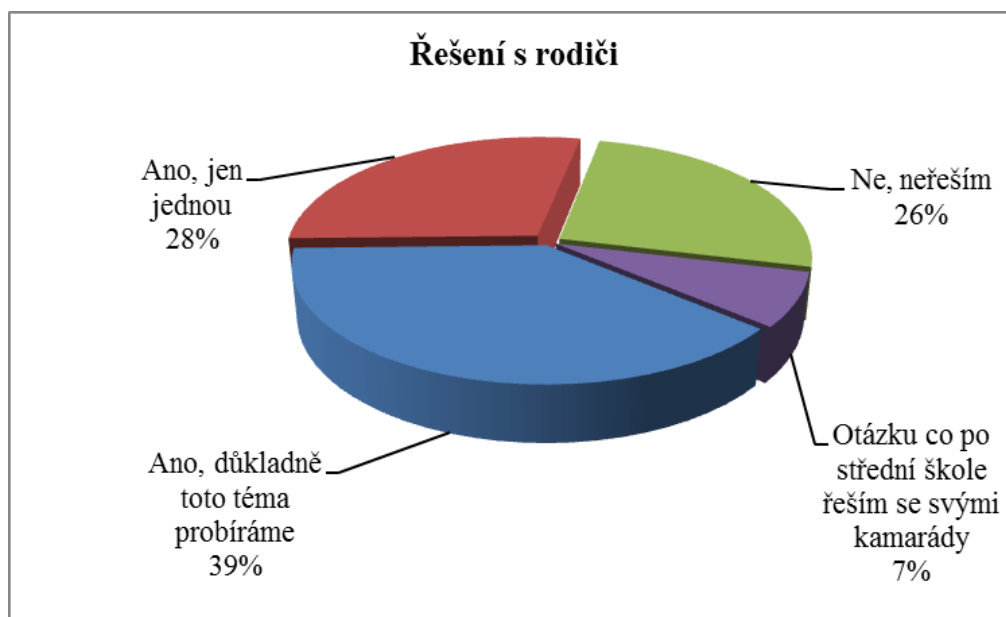
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Řešíte otázku dalšího vzdělávání či pracovní dráhy se svými rodiči?

Otázka, zda studenti řeší svou otázku o další volbě se svými rodiči, měla za úkol zjistit jednak, jak dalece se rodiče podílejí na řešení otázky dalšího vzdělávání či pracovní dráhy svých dětí a jednak, jak dalece jsou studenti ochotní o této problematice s rodiči diskutovat.

- Velká část studentů, konkrétně 42 z dotázaných, uvedla, že řeší s rodiči důkladně své možnosti, kam dále po střední škole. V tomto případě se jedná o 39% z celkového počtu dotázaných studentů.
- 31 studentů pak uvedlo, že toto téma otevřeli s rodiči jen jednou. Z celkového počtu jde o 28%.
- Najdou se i studenti, kteří tuto otázku s rodiči neřeší vůbec. Takto odpovědělo 28 studentů, což dělá 26%.
- Pouze 8 studentů odpovědělo, že pro diskusi na téma, kam po střední škole, volí své kamarády. Tato skupina tvoří 7% z celkového počtu.

Graf 6: Řešení s rodiči

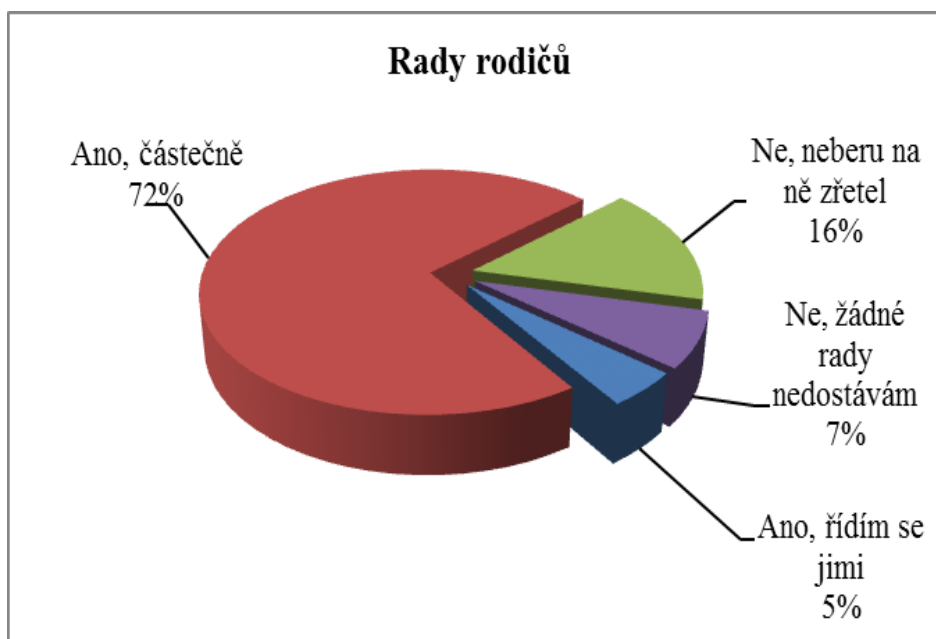
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Jsou pro Vás přínosné rady rodičů při rozhodování o dalším vzdělávání či profesní dráze?

Další důležitou otázkou je, zda studenti v případě, že dostávají rady od svých rodičů, tyto rady berou v potaz a zda se jimi řídí. Zde šetření ukázalo následující:

- Pouze 5 z oslovených studentů se řídí radami svých rodičů, což činí 5%.
- Velká část, tedy 79 z oslovených studentů, vypověděla, že rady rodičů bere v potaz, ale řídí se jimi jen částečně. Tato skupina tvoří 72% z celkového počtu.
- 17 studentů pak uvedlo, že na doporučení a rady rodičů nebere vůbec zřetel. Z celkového počtu dotázaných studentů je to 16%.
- Ukázalo se, že 8 z dotázaných respondentů žádné rady ani nedostává a tíha volby je tedy přenechána čistě do kompetence jich samotných. Zde se jedná o 7% z celkového počtu.

Graf 7: Rady rodičů

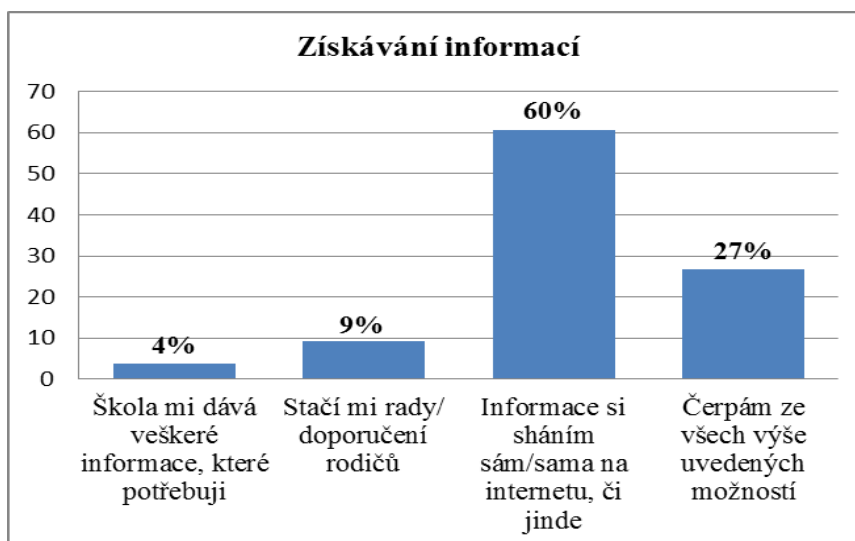
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Odkud čerpáte informace o dalších možnostech po střední škole?

Informace o možnostech, co dál po střední škole, samozřejmě studenti nemusejí dostávat pouze od svých rodičů. Je tedy otázkou, kde potřebné informace studenti získávají. Z šetření vyplynulo následující:

- Informace, které poskytuje škola, postačí pouze 4 z dotázaných studentů, což činí 4% z celkového počtu.
- 10 studentů pak vypovědělo, že si vystačí s doporučením, které dostávají od rodičů. Zde se jedná o 9% z celkového počtu.
- Velká část respondentů, přesně 66 studentů, si pak shání informace sama na internetu či z jiných zdrojů. Tato skupina tvoří 60% z celkového počtu.
- Zbylí studenti (29 z nich) uvedli, že čerpají ze všech dostupných zdrojů, tedy využívají jak informace ze školy, tak od rodičů, zapojují se rovněž sami a shánějí si informace jinde. Tato skupina tvoří 27%.

Graf 8: Získávání informací

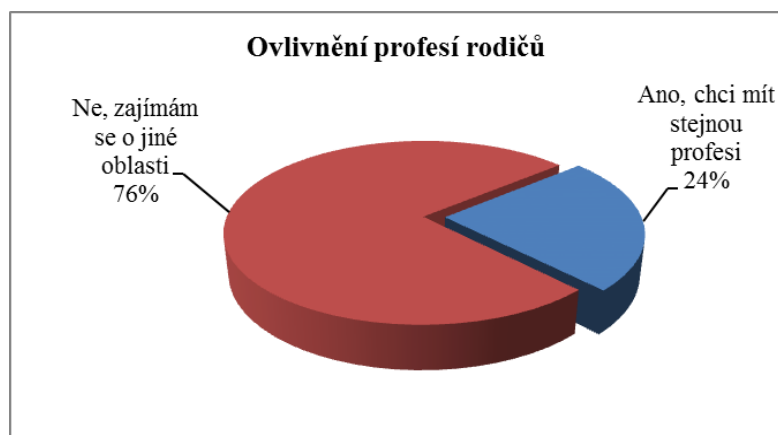
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Vnímáte profesi některého z rodičů jako inspirující pro Vaši volbu?

Jak šetření ukázalo, někteří studenti vnímají profesi svých rodičů jako inspirativní pro svou vlastní volbu.

- 26 z oslovených studentů by chtělo dosáhnout stejné profese, jakou má některý z rodičů. Z celkového počtu jde o 24%.
- 83 studentů se profesí svých rodičů neinspiruje a raději chce volit jiný obor. Tato skupina tvoří 76% z celkového počtu.

Graf 9: Ovlivnění profesí rodičů

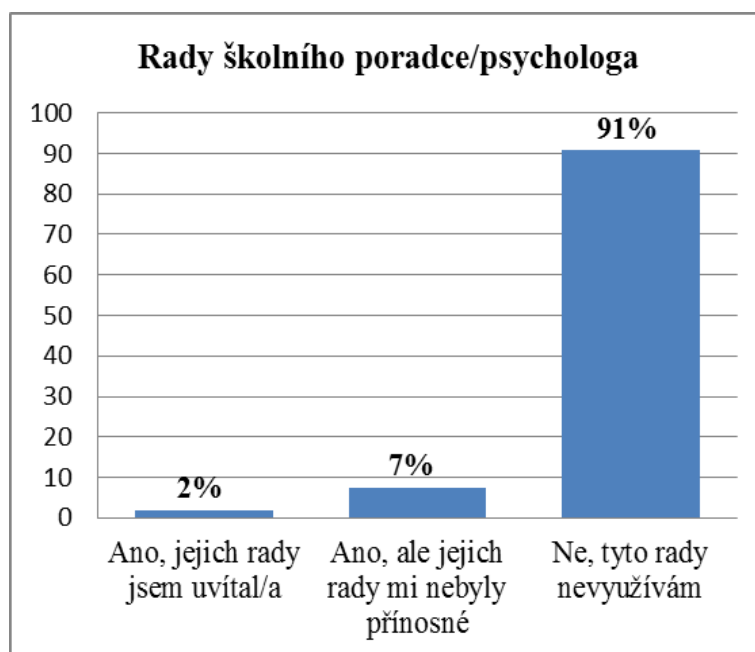
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráze rady školního poradce/ psychologa?

Z šetření vyplynulo, že studenti příliš nevyužívají školního poradce/psychologa. Z celkového počtu respondentů využilo rady školního poradce/psychologa jen 10 studentů.

- Pouze 2 studenti, což dělá 2% z celkového počtu dotázaných, rady nejen že využili, ale byly pro ně i přínosné.
- 8 studentů (7%) pak rady školního poradce/psychologa sice využilo, ale rady pro ně nebyly nijak přínosné.
- Převážná část oslovených studentů (99 z nich) pak uvedla, že rady školního poradce vůbec nevyužila. Z celkového počtu to činí 91%.

Graf 10: Rady školního poradce/psychologa

Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

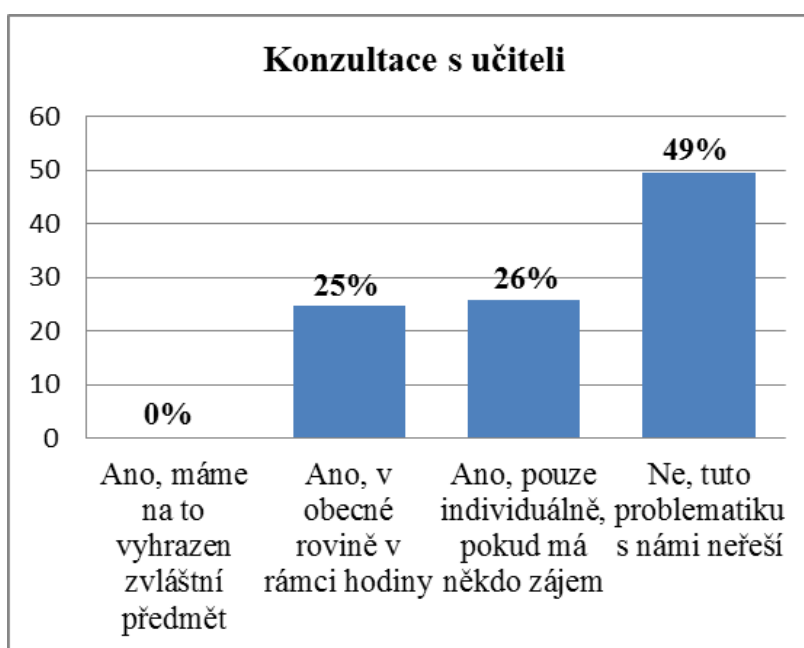
Dotazníková otázka: Konzultují s Vámi Vaše další možnosti učitelé školy?

Dalším bodem dotazníku bylo zjistit, zda se v otázkách ohledně dalších možností po střední škole angažují samotní učitelé školy. Šetření ukázalo následující:

- Pro účely problematiky volby další dráhy po skončení střední školy není na vybraných školách vymezen samostatný předmět.

- 27 studentů vypovědělo, že v obecné rovině s nimi učitelé řeší možnosti, kam po střední škole. Jedná se o 25% z celkového počtu.
- 28 studentů pak uvedlo, že učitelé konzultují se studenty jejich možnosti pouze individuálně na základě podnětu studenta. Z celkového počtu jde o 26% z dotázaných.
- Polovina respondentů (54 z oslovených studentů) uvedla, že tuto problematiku učitelé se studenty neřeší vůbec.

Graf 11: Konzultace s učiteli

Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

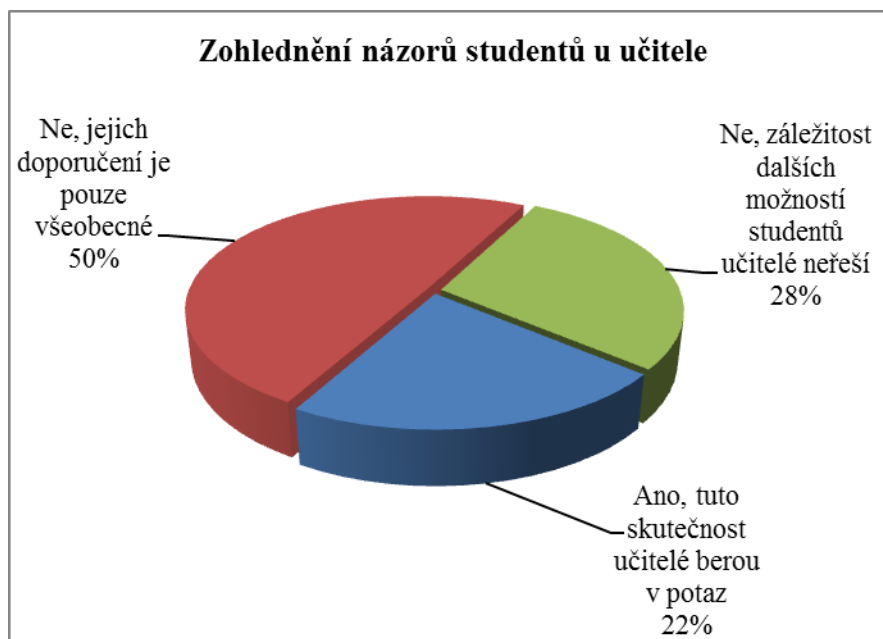
Dotazníková otázka: Respektují učitelé Váš názor a potřeby při řešení dalších možností po SŠ?

Dále bylo třeba zjistit, zda při řešení studentových možností učitel bere v potaz názor samotného studenta a případné diskuse na dané téma jsou tímto směrem vedeny. Zde šetření ukázalo následující:

- 24 z oslovených studentů (22%) uvedlo, že učitelé přihlížejí k jejich názorům a potřebám.
- 54 respondentů (50%) uvedlo, že doporučení učitelů je pouze všeobecné a jednotlivé názory studentů nejsou brány v potaz.

- Někteří studenti, přesně 31 z dotázaných, pak uvedli, že další možnosti studentů učitelé s žáky neprobírají. Z celkového počtu to je 28%.

Graf 12: Zohlednění názorů studentů u učitele

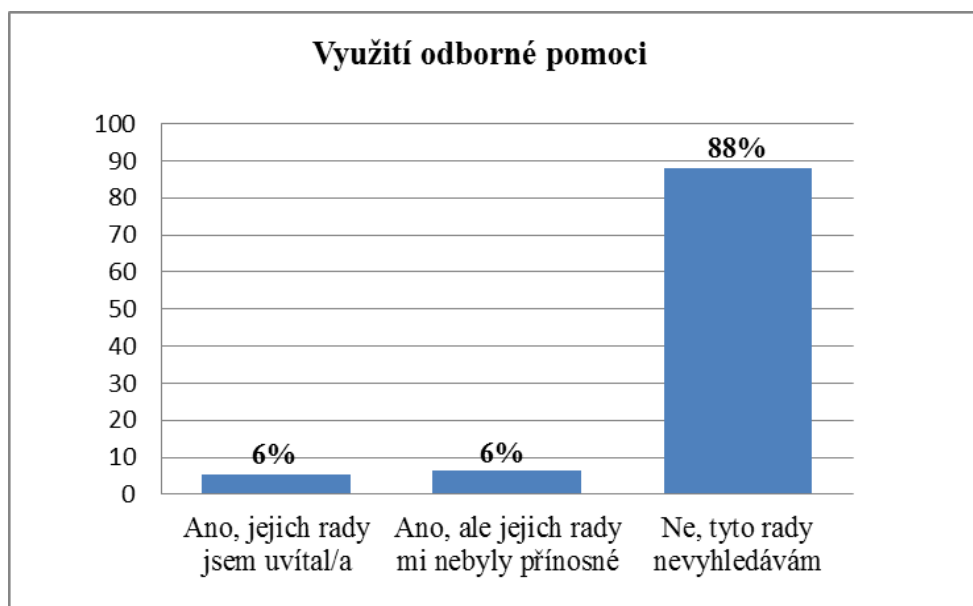
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráhy odbornou pomoc mimo školu? (pedagogicko-psychologickou poradnu, úřad práce,...)

Šetření se v tomto bodě zabývalo otázkou, zda studenti využívají i jiné odborné zdroje mimo školu a rodinu. Ukázalo se, že tuto možnost využila jen poměrně malá část studentů:

- 6 studentů využilo odbornou pomoc mimo školu a získané rady byly pro ně přínosné. Z celkového počtu jde o 6%.
- 7 studentů pak uvedlo, že odbornou pomoc využilo, ale rady pro ně nebyly nijak přínosné. Zde se jedná o 6% z celkového počtu.
- Většina z oslovených studentů, konkrétně 96 z dotázaných, uvedla, že odbornou pomoc nevyužila. V tomto případě to činí 88% z celkového počtu.

Graf 13: Využití odborné pomoci

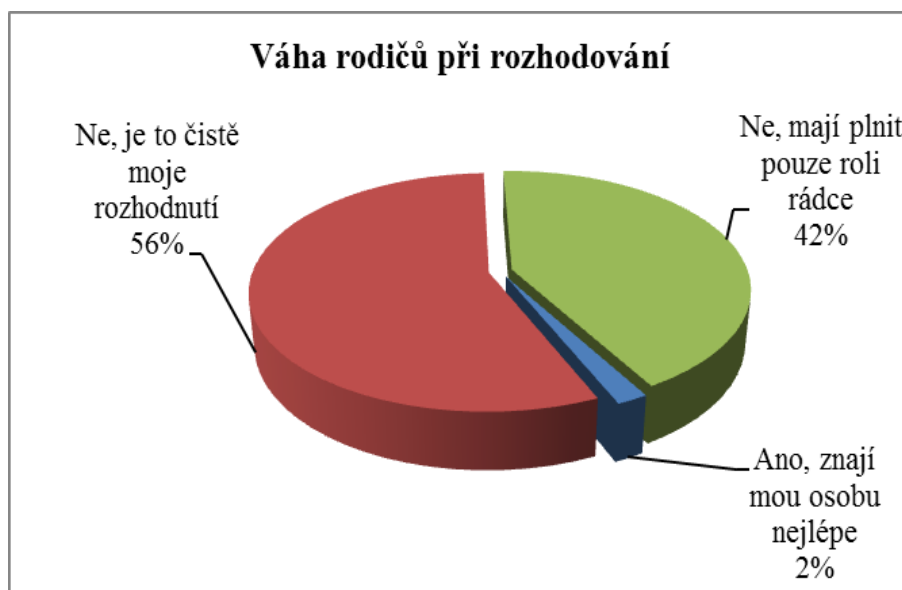
Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

Dotazníková otázka: Domníváte se, že volbu Vaší budoucí profese by měli za Vás volit především rodiče?

Poslední bod dotazníku pak směřoval přímo na otázku volby. Zde z šetření vyplynulo následující:

- Pouze 2 studenti uvedli, že volba budoucí profese je určena rodičům, kteří by měli svého potomka sami nasměřovat na danou profesi.
- Na druhou stranu to, že jde čistě o volbu samotného studenta, uvedlo 61 z dotázaných studentů. Z celkového počtu dotazovaných studentů jde o 56%.
- 46 studentů (42%) pak uvedlo, že jde sice o jejich vlastní volbu, ale připouští, že rodiče by měli figurovat jako rádci, kteří mohou pomoci studentovi k vlastnímu rozhodnutí.

Graf 14: Váha rodičů při rozhodování

Zdroj: autorka práce (vlastní dotazníkové šetření)

5.7 Shrnutí poznatků, diskuse

Zúčastněné studenty, kteří končí střední školu, čeká rozhodování o jejich další dráze. Ať se jedná o dráhu studijní, či dráhu již pracovně aktivní, jde o rozhodnutí důležité, které je třeba promyslet a zvážit. Základní představu o tom, zda pokračovat ve studiu, či si volit povolání, vesměs tito studenti již mají. Najdou se ale i tací, kteří tuto představu ještě stále nemají, či ji raději odkládají. Společné pro všechny je, že rozhodnutí je nemine a dříve, nebo později budou muset tuto problematiku řešit.

Studenti, kteří se zúčastnili šetření, mají možnost dostat se k informacím sami a pro své potřeby využívají různé zdroje. Největším zdrojem informací je internet, kde má každý možnost pohodlně si zjistit do značné míry to, co potřebuje. Škola také poskytuje informace, které někteří žáci využívají, a zanedbatelná není ani konzultace s učiteli, která studentovi napomáhá k utváření jeho vlastní představy a následně i k finální volbě. V malé míře oslovení studenti využívají pedagogicko-psychologické poradny, úřad práce a jiné organizace. Tyto zdroje jim poskytují dostatek informací pro jejich konečné rozhodnutí. Významnou roli pak zastávají rodiče. Dotázaní studenti hojně využívají jejich rad, a přestože jsou bráni spíše jako rádci než jako osoby, které by měly zasahovat do vlastního úsudku studenta, mají nezastupitelnou pozici. Dvacet šest z dotázaných

studentů jsou pak natolik ovlivněni svými rodiči, že chtějí jít v jejich šlépějích a volí stejnou profesi.

Co se týče konečného rozhodnutí, jsou oslovení studenti přesvědčeni, že volba je plně v jejich kompetenci a je na nich, jaká tato volba bude. Ukázalo se, že pokládají rady rodičů jako přínosné a jejich role rádce je vítána, konečné rozhodnutí je pak ale na studentech samotných.

Ověření hypotéz:

- Studenti, kteří jsou na konci studia střední školy, vnímají volbu dalšího vzdělávání či povolání jako volbu, která je do značné míry pouze v jejich kompetenci.

Tato hypotéza se potvrdila. Oslovení studenti se téměř jednohlasně (98%) shodli na tom, že rozhodnutí je plně na jejich uvážení. Ačkoli 42% z dotazovaných studentů připouští, že rodiče by měli hrát určitou roli rádce, jsou přesvědčeni, že konečné rozhodnutí je vyústěním jejich vlastního uvážení a konečný verdikt je čistě na jejich straně.

- Hypotéza: Studenti jsou při volbě dalšího studia, či povolání ovlivňováni svými rodiči nebo blízkými.

Tato hypotéza se potvrdila. Dotázaní studenti v 77% přijímají doporučení a rady rodičů jako přínosné, z toho 5% se jimi doslova řídí. Pouze 16% z dotázaných na tyto rady nebere zřetel a 7% z dotázaných nedostává od rodičů žádné doporučení. Z výzkumu dále vyplynulo, že 24% z dotázaných studentů je natolik ovlivněno profesí svých rodičů, že chce jejich činnost následovat.

- Informace, které studenti potřebují při hledání dalšího studia či povolání, jsou schopni si shánět sami.

Tato hypotéza se potvrdila. Zcela samostatně si shání informace 61% z dotázaných studentů. Dalších 27% z dotázaných uvedlo, že při zajištění potřebných informací se jednak spoléhají sami na sebe a jednak využívají i nabídky rodičů a školy.

K výsledkům z provedeného šetření je třeba přihlídnout s tím, že všichni oslovení studenti nemuseli odpovídat podle vlastních pocitů a jejich výpovědi se mohou lišit od jejich skutečných názorů. K tomu je mohly vést například obavy z případného negativního vyjádření, nebo nezáměr při vyplňování předloženého dotazníku. Výsledky, které vzešly z terénního šetření, nemusí tedy přesně odpovídat skutečnosti.

ZÁVĚR

Volba dalšího vzdělávání či profesní dráhy je pro každou osobu důležitým mezníkem v životě. Na rozhodnutí o své další dráze by se měl daný člověk plně podílet. Jde o jeho další etapu života, ve které bude hrát hlavní roli. Je tedy velmi důležité, aby se v nejlepším případě rozhodl pro to, co ho bude nejen bavit, ale také na co mu budou síly stačit. Taková skutečnost pak může přinášet člověku uspokojení a radost.

Autorka se v teoretické části své bakalářské práce zabývala obdobím adolescence, které je pro každého mladého člověka v mnoha ohledech obdobím velkých změn, kdy se z dítěte stává dospělý jedinec. Nastínila některé významné vývojové etapy, ke kterým v období dospívání u adolescenta dochází. Dále věnovala pozornost postavení rodičů a školy jakožto dvou nejdůležitějších společenských institucí ovlivňujících výchovu a rozvoj lidského jedince. V poslední části pak poukázala na vliv učitele, který může mít na studenta zásadní vliv v kladném či záporném slova smyslu.

Empirická část bakalářské práce byla zaměřena na problematiku volby povolání adolescentů. Cíle stanovené pro tuto práci byly autorkou určeny tak, aby poukázaly na danou problematiku z pohledu samotných studentů. Ukázalo se, že studenti, kteří se zúčastnili šetření, se takřka shodují v tom, že je na nich samotných, jakou další dráhu si po střední škole zvolí. Jedná se o kompetenci, kterou vnímají jako svou vlastní. Není tím řečeno, že již vědí, jaká jejich životní dráha bude následovat. V tomto ohledu již tak jednoznační nejsou. Svě možnosti studenti hojně konzultují s rodiči, v menší části pak se školními specialisty a v zanedbatelné míře s odbornou pomocí mimo školu. Přestože jsou schopni si informace získávat sami, je z šetření zřejmé, že tato volba není pro oslovené studenty jednoduchá a v některých případech ani zcela jasná. Výzkum v praktické části práce také poukázal na skutečnost, že studenti, kteří se zúčastnili šetření, jsou svými rodiči značně ovlivňováni. Všechny výše uvedené poznatky a závěry zároveň naplnily cíle této práce.

Autorka práce se na otázku volby dalšího vzdělávání či profesní dráhy zaměřila z pohledu studentů. Na to, jak se sami cítí být připraveni na tuto volbu a kdo, nebo co jim pomáhá a motivuje je. Zpracované výsledky, které vyjadřují názory oslovených

studentů, by mohly být přínosem například při řešení zlepšení podpory pro studenty. Výpovědi by mohly napovídat, kde je slabší místo, které by bylo možné eventuálně posílit. V praxi by pak následně mohla být studentům nabízena daná podpora, kterou by mohli využít. Pro vědní disciplíny, zabývající se obdobím adolescence, by mohly výsledky šetření sloužit jako podklad pro hlubší zkoumání chování člověka v adolescentním období, kdy adolescent stojí na prahu nové životní dráhy a je vystaven mnoha tlakům.

Na tuto problematiku se ale dá nahlížet i z jiných pohledů. Bylo by zajímavé na danou věc nahlédnout i z pozice školy, například jak dalece je pro danou školu důležitá úspěšnost jejich absolventů a jaký mají zájem na jejich uplatnění v dalším vzdělávání či praxi. Neméně zajímavé by bylo zaměřit se na postoje rodičů, kteří mají doma adolescenta postaveného před volbu, co dále po střední škole. Jak například sami vnímají odpovědnost za volbu svého potomka a do jaké míry jsou ambiciózní a mají či nemají snahu ovlivnit volbu svého dospívajícího dítěte podle svých vlastních představ. Takto ucelený náhled by mohl být přínosný pro všechny zúčastněné strany.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie: pro střední školy a vyšší odborné školy*. Vyd. 2. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-716-8754-5
- ČAP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1993. ISBN 80-706-6534-3
- FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2480-5
- FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-808-6723-648
- FIALOVÁ, Hana. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005. ISBN 80-210-3687-7
- FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Překlad Karel Balcar. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8626-8
- GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ. *Sociální dovednosti ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4734-729
- HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Vyd. 1. Brno: Konvoj, 2012. Monografie (Konvoj), sv. 4. ISBN 978-807-3021-641
- KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola J.A. Komenského, 2002. ISBN 80-704-8043-2
- MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8747-7
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-807-3678-258
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 9. ISBN 80-864-2919-9
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9
- NĚMEC, Jiří. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005. ISBN 80-210-3687-7
- PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Vyd. 1. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-854-9827-8

PROKOP, Jiří. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita, 2001. ISBN 80-708-3579-6

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8772-8

STŘELEČ, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005. ISBN 80-210-3687-7

SVOBODOVÁ, Jarmila. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. 1. vyd. Editor Stanislav Střelec. Brno: Masarykova univerzita v Brně, c2005. ISBN 80-210-3687-7

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2

VACÍNOVÁ, Marie, Dobromila TRPIŠOVSKÁ a Marie FARKOVÁ. *Psychologie*. Vyd. 2., rozš. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, ISBN 978-80-7452-008-2

Seznam použitých internetových zdrojů

DRAHOŇOVSKÁ, Petra a Ivana ELIÁŠKOVÁ. *Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2011 [cit. 2014-08-28]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vip2/analyza-prace-a-potreb-poradcu-v-oblasti-karieroveho>

HLAĎO, Petr, Petra Drahoňovská. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů.: Analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření*. [online]. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Praha, 2012 [cit. 2014-08-25]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vip2/rozhodovani-zaku-zakladnich-a-strednich-skol-o-dalsim-studiu>

MAREŠ, Jiří. *Psychosociální klima školy: Diagnostika sociálního klimatu školy*. Editor Stanislav Ježek. Brno: [Masarykova univerzita], 2003. ISBN 80-866-3313-6. Dostupné z: <http://www.klima.pedagogika.cz/skola/sborniky.html>

PRŮCHA, Jan. *Sociální klima ve třídách českých škol: porovnání nálezů z empirických šetření*. In: *Studia paedagogica* [online]. 2002 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/375>

Vyhláška č. 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2005, 20. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasaka-c-72-2005-sb-1>

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2004, 190. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

SEZNAM ZKRATEK

SŠ - Střední škola

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Edukační prostředí třídy	24
Obrázek 2: Základní model komunikace	28

Seznam grafů

Graf 1: Podíl žen a mužů u oslovených respondentů.....	35
Graf 2 : Volba střední školy.....	36
Graf 3 : Spokojenost se SŠ	37
Graf 4 : Představa o další dráze po SŠ.....	38
Graf 5 : Pokračování ve studiu	39
Graf 6 : Řešení s rodiči	40
Graf 7 : Rady rodičů	41
Graf 8 : Získávání informací.....	42
Graf 9 : Ovlivnění profese rodičů	42
Graf 10 : Rady školního poradce/psychologa.....	43
Graf 11 : Konzultace s učiteli	44
Graf 12 : Zohlednění názorů studentů u učitele.....	45
Graf 13 : Využití odborné pomoci	46
Graf 14 : Váha rodičů při rozhodování	47

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	I
Příloha B – Datová matice.....	IV

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž

2. Kdy u Vás došlo k otázce, jaké další vzdělávání zvolit po základní škole?

- V posledním ročníku ZŠ
- Dříve, v průběhu 2. stupně ZŠ
- Nevím

3. Jste s výběrem své střední školy spokojen/a?

- Ano
- Ne
- Je mi to jedno

4. Představu o volbě povolání, či dalšího vzdělávání

- Mám představu již od ZŠ
- Řeším až nyní v posledním ročníku SŠ
- Nemám zatím představu

5. Chystáte se po ukončení střední školy pokračovat ve studiu?

- Ano, chci pokračovat ve studiu
- Ne, nechci dále studovat. Budu si hledat zaměstnání
- Nejsem ještě zcela rozhodnut/a

6. Řešíte otázku dalšího vzdělávání či pracovní dráhy se svými rodiči?

- Ano, důkladně toto téma probíráme
- Ano, jen jednou
- Ne, neřeším

- Otázku co po střední škole řeším se svými kamarády
- 7. Jsou pro Vás přínosné rady rodičů při rozhodování o dalším vzdělávání či profesní dráze?**
- Ano, řídím se jimi
- Ano, částečně
- Ne, neberu na ně zřetel
- Ne, žádné rady nedostávám
- 8. Odkud čerpáte informace o dalších možnostech po střední škole?**
- Škola mi dává veškeré informace, které potřebuji
- Stačí mi rady/ doporučení rodičů
- Informace si sháním sám/sama na internetu, či jinde
- Čerpám ze všech výše uvedených možností
- 9. Vnímáte profesi některého z rodičů jako inspirující pro Vaši volbu?**
- Ano, chci mít stejnou profesi
- Ne, zajímám se o jiné oblasti
- 10. Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráhy rady školního poradce/ psychologa?**
- Ano, jejich rady jsem uvítal/a
- Ano, ale jejich rady mi nebyly přínosné
- Ne, tyto rady nevyužívám
- 11. Konzultují s Vámi Vaše další možnosti učitelé školy?**
- Ano, máme na to vyhrazen zvláštní předmět
- Ano, v obecné rovině v rámci hodiny
- Ano, pouze individuálně, pokud má někdo zájem
- Ne, tuto problematiku s námi neřeší
- 12. Respektují učitelé Váš názor a potřeby při řešení dalších možností po SŠ?**

- Ano, tuto skutečnost učitelé berou v potaz
- Ne, jejich doporučení je pouze všeobecné
- Ne, záležitost dalších možností studentů učitelé neřeší

13. Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráhy odbornou pomoc mimo školu? (pedagogicko-psychologickou poradnu, úřad práce,...)

- Ano, jejich rady jsem uvítal/a
- Ano, ale jejich rady mi nebyly přínosné
- Ne, tyto rady nevyhledávám,

14. Domníváte se, že volbu Vaší budoucí profese by měli za Vás volit především rodiče?

- Ano, znají mou osobu nejlépe
- Ne, je to čistě moje rozhodnutí
- Ne, mají plnit pouze roli rádce

Příloha B – Datová matice

Pořadové číslo respondenta	Znak													
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	2	4	6	9	12	15	19	25	28	31	34	37	41	43
2.	2	3	6	11	14	15	20	25	28	31	34	37	41	43
3.	2	3	7	11	13	16	20	26	27	31	33	36	41	43
4.	2	4	6	9	14	15	20	24	28	31	34	36	41	44
5.	2	4	7	11	14	15	20	26	28	31	33	37	41	44
6.	2	3	8	11	13	17	20	26	28	30	33	38	40	43
7.	2	4	7	10	14	16	20	26	28	31	34	36	41	43
8.	2	4	7	11	14	16	21	25	28	31	35	38	41	43
9.	2	3	6	10	12	17	20	23	27	31	33	36	40	43
10.	2	4	8	11	14	16	19	25	28	31	35	37	41	43
11.	2	5	8	9	14	18	20	25	28	31	35	37	41	43
12.	2	3	7	11	14	17	22	25	28	31	35	38	41	44
13.	1	4	6	9	12	15	20	26	27	30	34	37	41	44
14.	1	5	8	10	12	15	21	25	28	31	35	38	39	43
15.	1	3	7	10	14	17	20	25	28	31	34	36	41	43
16.	1	4	7	11	12	15	19	25	28	31	35	37	40	44
17.	2	4	7	9	12	15	21	25	28	31	35	38	41	44
18.	1	5	8	11	14	17	21	26	28	30	34	37	41	43
19.	1	5	8	10	12	17	20	25	28	31	35	36	39	44
20.	2	5	7	10	13	15	20	26	28	31	33	36	41	43
21.	2	3	8	10	12	17	21	25	27	31	34	36	41	44
22.	2	4	7	10	12	15	20	25	28	31	35	37	41	44
23.	2	3	7	10	14	16	20	26	28	31	35	38	41	44
24.	2	3	6	9	14	17	20	25	27	31	35	38	41	44
25.	2	4	7	10	14	17	22	25	28	31	35	38	41	44
26.	2	3	7	11	12	15	20	26	28	31	33	37	41	44
27.	2	3	6	9	12	15	20	25	27	31	35	37	41	43
28.	2	4	7	10	14	18	20	25	28	31	34	37	41	43
29.	2	4	6	11	13	15	20	24	27	31	34	37	41	43
30.	2	3	6	9	14	18	20	24	27	31	35	38	41	44
31.	2	3	6	11	14	16	22	25	28	31	35	37	41	44
32.	2	3	8	10	12	16	20	25	28	31	33	37	40	44
33.	2	4	6	9	14	15	20	25	28	31	34	37	41	44
34.	2	3	8	11	13	17	21	25	28	31	33	37	41	43
35.	2	4	6	9	12	16	20	25	28	31	35	37	41	43
36.	2	4	6	11	14	15	20	24	28	29	35	38	41	43
37.	2	3	6	11	14	15	20	25	28	31	35	37	41	44
38.	2	4	6	10	14	16	20	26	28	31	35	37	41	44

39.	2	3	6	10	13	16	20	24	28	31	35	37	41	44
40.	2	4	6	9	12	17	21	25	28	31	34	38	41	43
41.	2	4	6	9	14	15	19	24	27	31	35	38	41	44
42.	2	3	6	9	14	15	20	26	28	31	35	38	41	44
43.	2	3	8	11	14	15	20	25	28	30	35	37	40	43
44.	1	5	7	9	13	16	20	25	27	31	35	37	41	43
45.	2	3	8	11	14	18	20	25	28	31	35	38	41	43
46.	2	3	7	11	13	16	20	25	28	31	34	36	41	43
47.	2	5	8	11	14	18	20	26	28	31	35	38	41	42
48.	2	4	6	9	13	17	22	25	28	31	35	38	41	44
49.	2	4	6	9	14	16	21	25	28	31	35	38	41	44
50.	1	5	7	11	14	17	21	25	28	31	35	38	41	43
51.	1	4	8	11	12	15	20	25	28	31	35	38	39	44
52.	2	4	8	11	14	15	20	26	27	31	34	36	41	44
53.	2	4	6	10	12	16	20	25	28	31	34	36	41	44
54.	2	3	6	9	14	15	20	26	28	31	35	37	41	43
55.	2	3	6	9	12	17	20	25	28	31	35	38	39	43
56.	1	5	8	10	13	15	22	26	28	29	35	37	40	43
57.	1	4	6	10	12	18	20	26	27	31	35	36	41	43
58.	1	4	8	11	12	15	20	25	28	31	35	38	41	43
59.	1	4	6	9	12	17	20	25	28	31	35	37	41	44
60.	1	4	6	9	12	16	20	25	28	31	35	37	41	43
61.	1	4	7	11	12	16	20	25	27	31	35	36	41	44
62.	1	4	7	11	14	17	21	25	28	30	35	38	41	44
63.	1	3	6	10	12	16	20	25	27	30	35	37	41	43
64.	1	3	7	11	14	17	20	25	28	31	34	37	41	43
65.	1	3	7	10	12	17	21	25	28	31	35	37	41	43
66.	1	3	6	11	12	16	20	26	28	31	34	36	41	44
67.	1	3	6	10	12	15	20	26	27	31	34	36	41	44
68.	1	3	6	11	14	15	20	25	28	31	33	37	41	43
69.	1	3	8	11	14	17	21	25	28	31	33	37	41	43
70.	2	5	8	10	14	16	20	24	28	31	33	37	41	44
71.	2	3	6	11	14	17	22	25	28	31	34	37	41	44
72.	2	4	6	9	12	16	20	25	27	31	33	37	41	44
73.	2	4	6	10	12	15	20	24	27	30	33	37	39	44
74.	2	3	6	10	12	17	20	24	28	31	33	37	41	43
75.	2	4	6	10	14	17	20	23	27	30	33	36	40	44
76.	2	4	6	9	12	16	20	25	27	31	33	37	41	44
77.	2	3	6	10	14	15	20	25	28	31	34	36	39	43
78.	2	3	6	10	14	15	19	23	27	31	33	37	41	44
79.	2	4	6	11	14	15	20	26	27	31	33	37	41	44
80.	2	3	6	10	12	15	20	26	28	31	33	37	41	43
81.	2	4	6	9	12	15	20	26	28	31	33	36	41	43

82.	2	4	6	9	13	15	20	26	28	31	33	37	41	43
83.	2	3	6	11	14	15	20	25	28	31	34	36	41	44
84.	2	4	6	10	12	15	20	25	27	31	34	36	41	43
85.	2	3	6	11	12	16	20	25	28	31	34	37	41	43
86.	2	4	7	10	14	17	20	26	28	31	33	37	41	43
87.	2	3	6	11	12	17	20	23	28	31	33	37	41	44
88.	2	3	8	10	12	16	20	25	28	31	33	36	41	43
89.	2	4	6	10	12	17	20	26	28	31	33	36	41	44
90.	2	4	6	9	12	15	20	24	27	31	35	38	41	43
91.	2	4	6	9	12	15	20	26	28	31	35	37	41	43
92.	2	3	6	11	14	16	20	26	27	31	35	37	41	43
93.	2	3	7	11	12	17	21	26	27	31	35	38	41	43
94.	2	3	7	9	12	15	21	25	28	31	35	38	41	42
95.	2	4	6	9	12	16	20	25	28	31	33	37	41	43
96.	1	3	6	9	12	16	20	25	28	31	35	38	41	43
97.	1	3	6	10	14	17	22	25	27	31	35	36	41	43
98.	1	3	6	10	12	16	20	25	28	31	35	37	41	43
99.	2	3	6	10	12	15	20	25	28	31	35	38	41	44
100.	2	4	6	10	14	18	22	25	28	31	34	37	41	43
101.	2	3	7	11	14	17	20	25	28	31	35	38	41	43
102.	1	3	8	11	14	16	20	26	28	31	35	37	41	43
103.	2	3	6	11	14	16	20	25	28	31	34	37	41	44
104.	2	4	8	10	12	15	21	25	28	31	33	37	41	43
105.	1	4	6	10	14	16	21	25	28	31	34	37	41	43
106.	1	4	6	9	12	15	21	26	28	31	34	36	41	43
107.	1	3	6	10	12	18	20	25	28	31	34	38	41	44
108.	1	3	6	11	12	16	20	25	28	31	35	38	41	43
109.	1	3	8	10	13	15	20	25	28	31	35	38	41	43

V matici jsou jednotlivé dotazníkové otázky uvedené jako znaky:

Znak 1 = Jaké je Vaše pohlaví?

Znak 2 = Kdy u Vás došlo k otázce, jaké další vzdělávání zvolit po základní škole?

Znak 3 = Jste s výběrem své střední školy spokojen/a?

Znak 4 = Představu o volbě povolání, či dalšího vzdělávání

Znak 5 = Chystáte se po ukončení střední školy pokračovat ve studiu?

Znak 6 = Řešíte otázku dalšího vzdělávání či pracovní dráhy se svými rodiči?

Znak 7 = Jsou pro Vás přínosné rady rodičů při rozhodování o dalším vzdělávání či profesní dráze?

Znak 8 = Odkud čerpáte informace o dalších možnostech po střední škole?

Znak 9 = Vnímáte profesi některého z rodičů jako inspirující pro Vaši volbu?

Znak 10 = Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráhy rady školního poradce/ psychologa?

Znak 11 = Konzultují s Vámi Vaše další možnosti učitelé školy?

Znak 12 = Respektují učitelé Váš názor a potřeby při řešení dalších možností po SŠ?

Znak 13 = Využil/a jste pro rozhodování o dalším vzdělání či profesní dráhy odbornou pomoc mimo školu? (pedagogicko-psychologickou poradnu, úřad práce,...)

Znak 14 = Domníváte se, že volbu Vaší budoucí profese by měli za Vás volit především rodiče?

Kódování jednotlivých odpovědí dotazníku:

Dotazníkové odpovědi	kód
1a Žena	1
1b Muž	2
2a V posledním ročníku ZŠ	3
2b Dříve, v průběhu 2. stupně ZŠ	4
2c Nevím	5
3a Ano	6
3b Ne	7
3c Je mi to jedno	8
4a Mám představu již od ZŠ	9
4b Řeším až nyní v posledním ročníku SŠ	10
4c Nemám zatím představu	11
5a Ano, chci pokračovat ve studiu	12
5b Ne, nechci dále studovat. Budu si hledat zaměstnání	13
5c Nejsem ještě zcela rozhodnut/a	14
6a Ano, důkladně toto téma probíráme	15
6b Ano, jen jednou	16
6c Ne, neřeším	17
6d Otázku co po střední škole řeším se svými kamarády	18
7a Ano, řídím se jimi	19
7b Ano, částečně	20
7c Ne, neberu na ně zřetel	21
7d Ne, žádné rady nedostávám	22
8a Škola mi dává veškeré informace, které potřebuji	23
8b Stačí mi rady/ doporučení rodičů	24
8c Informace si sháním sám/sama na internetu, či jinde	25
8d Čerpám ze všech výše uvedených možností	26

9a	Ano, chci mít stejnou profesi	27
9b	Ne, zajímám se o jiné oblasti	28
10a	Ano, jejich rady jsem uvítal/a	29
10b	Ano, ale jejich rady mi nebyly přínosné	30
10c	Ne, tyto rady nevyužívám	31
11a	Ano, máme na to vyhrazen zvláštní předmět	32
11b	Ano, v obecné rovině v rámci hodiny	33
11c	Ano, pouze individuálně, pokud má někdo zájem	34
11d	Ne, tuto problematiku s námi neřeší	35
12a	Ano, tuto skutečnost učitelé berou v potaz	36
12b	Ne, jejich doporučení je pouze všeobecné	37
12c	Ne, záležitost dalších možností studentů učitelé neřeší	38
13a	Ano, jejich rady jsem uvítal/a	39
13b	Ano, ale jejich rady mi nebyly přínosné	40
13c	Ne, tyto rady nevyhledávám,	41
14a	Ano, znají mou osobu nejlépe	42
14b	Ne, je to čistě moje rozhodnutí	43
14c	Ne, mají plnit pouze roli rádce	44

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petra Karásková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Příprava adolescentů na výběr povolání

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 43

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 21

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Marie Farková